

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904. Andra Kammaren. N:o 20.

Onsdagen den 24 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 17 innevarande februari.

§ 2.

Enligt förut fattadt beslut företogs nu val af tjugufyra valmän och sex suppleanter för utseende af dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för Riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos efter omröstningarnas slut hafva blifvit utsedde till

valmän:

herr vice talmannen <i>P. Pehrson</i>	med 174 röster,	
» <i>H. Andersson</i> i Västra Nöbbelöf	» 174 »	
» <i>A. F. Burman</i>	» 174 »	
» <i>C. A. Danielsson</i>	» 174 »	
» <i>R. Ekholm</i>	» 174 »	
» <i>J. G. Forsberg</i>	» 174 »	
» <i>A. Hansson</i>	» 174 »	
» <i>A. Henricson</i>	» 174 »	
» <i>J. P. Jansson</i> i Saxhyttan	» 174 »	
» <i>J. Johnsson</i> i Bollnäs	» 174 »	
» <i>L. Lindewall</i>	» 174 »	
» <i>S. A. K. Natt och Dag</i>	» 174 »	
» <i>P. Nilsson</i> i Bonarp	» 174 »	
» <i>C. Persson</i> i Stallerhult	» 174 »	
» <i>O. Persson</i> i Killebäckstorp	» 174 »	
» <i>J. Sjöberg</i>	» 174 »	
» <i>K. A. Staaff</i>	» 174 »	
» <i>N. Svensson</i> i Olseröd	» 174 »	
» <i>E. Wijk</i>	» 174 »	
» <i>T. Zetterstrand</i>	» 174 »	
» <i>O. Anderson</i> i Hasselbol	» 173 »	
» <i>P. Hörnstén</i>	» 173 »	
» <i>N. Jönsson</i> i Gammalstorp	» 173 »	och
» <i>L. P. Mallmin</i>	» 173 »	

suppleanter:

herr <i>O. N. Olsson</i> i Heden	med 146 röster,	
» <i>E. O. Magnusson</i> i Tumhult	» 144	»
» <i>G. M. Sandin</i>	» 144	»
» <i>J. E. Granlund</i>	» 143	»
» <i>J. A. Lundgren</i>	» 143	» och
» <i>A. C. Gunnarsson</i>	» 143	»

Ordningen emellan herrar Magnusson i Tumhult och Sandin samt emellan herrar Granlund, Lundgren och Gunnarsson bestämdes, sådan den finnes här ofvan angifven, genom lottning.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omförmälda val.

§ 4.

Föredrogos hvar för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner; och hänvisades därvid till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

angående upplåtelse till landtförsvaret af ett Visborgs kungslådugård tillhörande område; och

angående beviljande af vissa förmåner för enskilda järnvägsanläggningar.

Till lagutskottet öfverlämnades härefter Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vissa åtgärder mot utbredning af lungrot.

§ 5.

Efter föredragning af de på kammarens bord hvilande motioner hänvisades:

herrar *N. P. B. Lindgrens* i Oskarshamn och *Å. H. Hammar-skjöld's* motion, n:o 197, till Riksdagens särskilda utskott;

herrar *K. E. von Geijers* och *N. Anderssons* i Pettersborg motion, n:o 198, till Riksdagens särskilda utskott;

herr *H. Hedlunds* motion, n:o 199, till kammarens tillfälliga utskott n:o 4; och

herr *H. Öhngrens* motion, n:o 200, till Riksdagens särskilda utskott.

§ 6.

Vidare föredrog, men bordlades åter Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3.

§ 7.

Till afgörande förelåg lagutskottets utlåtande n:o 12, i anledning af väckt motion angående rätt att medelst expropriation förvärfva mark för linbaneanläggningar i vissa fall.

Ang. rätt att medelst expropriation förvärfva mark för linbaneanläggningar i vissa fall.

Lagutskottet hade till behandling fått emottaga en af herr *Lundberg* inom Första Kammaren afgifven motion, n:o 19, hvare föreslagits, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse hos Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen till antagande framlägga förslag till lag om rätt att medelst expropriation förvärfva mark för linbaneanläggningar i sådana fall, där dylika anläggningar kunde anses vara af större betydelse för det allmänna.

Utskottet hemställde, att Riksdagen, i anledning af förevarande motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida och under hvilka villkor rätt att medelst expropriation förvärfva mark kunde medgifvas för anläggning af sådana linbanor, som kunde anses vara af större betydelse för det allmänna, samt, därest utredningen därtill gäfve anledning, för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser i angifna syfte.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar *Hasselrot, G. Andersson, Andersson* i Helgesta och *Olsson* i Mårdäng.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, yttrade:

Herr *Olsson* i Mårdäng: Herr talman, mina herrar! Som herrarne behagade finna af utskottets utlåtande, har jag icke kunnat vara med om utskottets förslag i förevarande fråga. Hufvudskälet härtill är, att det så väsentligt afviker från den princip, som man hittills starkt hållit på, nämligen att man icke skall medgifva expropriationsrätt åt enskilda gent emot markens ägare. Nu har visserligen lagutskottet kunnat hänvisa på hvad som vid förra riksdagen beslutades i annat sammanhang, då man visserligen gjorde ett undantag ifrån den nyssnämnda regeln, men för min del har jag icke kunnat jämnställa dessa saker. Om jag icke missuppfattat motionen, så har motionären framhållit, att många linbanor blifvit anlagda efter uppgörelse med markens ägare, och han antager, att så skulle blifva fallet äfven härefter, men att det emellertid är att befara, att det understundom ej skall lyckas att göra upp med jordägaren, och motionären uppvisar också ett exempel härpå.

Det är, som sagdt, af principiella skäl jag icke kunnat vara med om saken. Kammaren gör naturligtvis som den behagar, men jag kan icke tillstyrka bifall till detta förslag. I fråga om hvad utskottet citerar efter särskilda utskottets yttrande för lidet år, så framhålles där såsom ett motiv, att elektriska anläggningar

Ang. rätt att
medelst ex-
propriation
förvärfva
mark för lin-
baneanlägg-
ningar i vissa
fall.

(Forts.)

skulle kunna medföra en väsentlig fördel för den kringliggande orten i så måtto, att genom dem bereddets arbetstillfällen i större eller mindre skala. Detta tror jag icke kan tillämpas i fråga om linbanor, utan om dem gäller snarare motsatsen. Om jag t. ex. tänker på förhållandena vid en grufva, så har ju vid en sådan förut varit tillfälle till körslor för den kringboende befolkningen och denna har därigenom kunnat bereda sig arbetsförtjänst, men denna förtjänst kommer naturligtvis att totalt försvinna, om en linbana anlägges och grufvans alster komme att fraktas på denna.

Jag skall icke längre uppehålla mig vid detta ämne. Jag förmodar, att då Riksdagen sagt *a*, får den också lof att säga *b*, och jag förmodar till och med, att den redan i år får lof att säga *c*. Jag vill nämligen erinra därom, att i år föreligger en motion, som går ut på att medgifva expropriationsrätt vid industriella anläggningar för uppämning af vatten på annans mark. För min del kan jag emellertid icke vara med om hvarken *b* eller *c* och jag får därför yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Lindhagen: Jag förstår mycket väl den siste talarens betänkligheter, då han förklarade, att han från principiell synpunkt måste afstyrka bifall till lagutskottets hemställan. Det är ju alldeles riktigt, att man i fråga om en utsträckning af expropriationsrätten måste gå mycket varligt till väga. Men då Riksdagen en gång förut ansett, att man lämpligen kan utsträcka expropriationsrätten till sådana allmännyttiga företag som elektriska ledningar, så har utskottet trots, att man i detta fall borde tillämpa samma princip, men också endast under samma förutsättningar, d. v. s. icke i andra fall, än då man enligt den förut antagna lagen ansett, att expropriationsrätt för elektriska ledningar bör äga rum. I sak är det väl bra liten skillnad, om man för ett eller annat ändamål använder elektriska ledningar för öfverförande af kraft eller om man använder linbanor för att för ett allmänt och behjärtansvärdt ändamål öfverföra produkter från t. ex. en grufva till ett stations-samhälle eller annan afsättningsort. Ty det är ett ytterst oekonomiskt och gammalmodigt sätt att forsla dessa saker utefter landsvägarna, då man kan utan verkligt intrång för befolkningen föra dem på linbaneanläggningar. Och hvad dessa linbaneanläggningar beträffar, komma de sannolikt att huvudsakligen användas i orter, där markens beskaffenhet är sådan, att genom dem icke på något sätt intrång i den verkliga odlingen kan äga rum. Utskottet har också i sitt betänkande angifvit, att man bör taga all möjlig hänsyn till jordägarnas anspråk, så att de icke drabbas af särskilda olägenheter genom dessa anläggningar — alldeles på samma sätt som i fråga om anläggande af elektriska ledningar. Därför har utskottet trots sig böra tillstyrka motionen på det sätt, som i utskottets motivering närmare angifves. Och jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Helgesta: Herr talman! Som jag icke kunnat vara med om detta förslag, utan antecknat mig som

reservant, skall jag be att få angifva några skäl därför. Som vi veta, har gång efter annan införts rätt till expropriation af mark från enskilda jordägare. Först infördes rätt till expropriation för järnvägsanläggningar, därefter för anläggningar af elektriska ledningar m. m. Och så begär man nu rätt till expropriation för anläggning af linbanor. Man måste verkligen säga, att det går för långt, då man så inkräktar på den enskilda äganderätten. Jag vill icke sätta mig emot användningen af de medel, som finnas för utvecklingen af industrien, men man bör också iakttaga de enskildes rätt. Visserligen lämnas ju ersättning vid expropriation, men om flera sådana expropriationer äger rum på ens lilla gård, kan ju den i alla fall bli alldeles förstörd. Det finnes ju ingen hejd. Undan för undan lagstadgas ju rätt till expropriation för än det ena än det andra ändamålet. Vill den enskilde draga fram ledningar öfver andras mark, bör han uppgöra med jordägaren därom och icke emot hans vilja tvinga sig till denna rätt, ty den kan medföra sådana obehag att man kommer aldrig att på sin gård efter en expropriation finna samma trefnad som förut.

Det är också därför, herr talman, som jag yrkar afslag på utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen framställt propositioner på de därunder gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 8.

Föredrogos hvar för sig och blefvo af kammaren godkända lagutskottets utlåtanden:

n:o 13, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande bestämmelser rörande skyldigheten att deltaga i byggnad och underhåll af kyrka m, m., prästgård samt tingshus och häradsfängelse; och

n:o 14, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tillämpning med afseende å elektrisk järnväg af bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd af järnvägs drift.

§ 9.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget statsutskottets utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkten 1:o.)

I den till Riksdagen den 14 januari 1904 aflättna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof hade Kungl. Maj:t i punkten 1 under sjätte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att dels medgifva, att, enligt de grunder, som på generalpoststyrelsens för-

Ang. rätt att medelst expropriation förvärfva mark för linbaneanläggningar i vissa fall.

(Forts.)

Ang. anslag till postverket.

Ang. anslag
till postverket.

(Forts.)

slag blefve af Kungl. Maj:ts fastställda, finge för år 1903 och, under förutsättning att dyrtidstillägg i allmänhet äfven för år 1904 utginge, för år 1904, till de postinspektörer, postmästare, kontrollörer, postexpeditörer och postbetjante, hvilka före 1903 års ingång tillträdtt sina befattningar och som i följd af den med samma års ingång vidtagna löne reglering samt upphörandet i sammanhang därmed af dittills utgående dyrtidstillägg lidit inkomstminskning, utgå personliga aflöningstillägg med belopp, motsvarande för en hvar af dem skillnaden emellan, å ena sidan, hans samtliga aflöningsförmåner under år 1902, inberäknadt då utgående dyrtidstillägg och ålderstillägg, som skulle hafva intjänats med 1903 års ingång, om äldre staten då ännu varit gällande, samt, å andra sidan, hans samtliga aflöningsförmåner under det år, för hvilket aflöningstillägget skulle utgå, att det sålunda erforderliga belopp finge utgå af postverkets öfverskottsmedel; samt att förre styrmannen å postfartyget »Sofia» K. A. Hammarbergs änka Augusta Charlotta Hammarberg, född Holm, finge å postverkets pensionsstat tilldelas ett årligt understöd af tre hundra kronor, att, så länge hon lefde ogift, till henne utgå från och med år 1904, dels ock, med godkännande af öfriga enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 12 nästlidne januari tillstyrkta ändringar i postverkets stater, för år 1905 bestämman postverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 15,125,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen.

Utskottet hemställde:

a) att Kungl. Maj:ts förslag om rättighet för vissa postmästare, kontrollörer, postexpeditörer och postbetjante till personliga aflöningstillägg för åren 1903 och 1904 icke måtte af Riksdagen bifallas;

b) att Riksdagen måtte medgifva, att för år 1903, och, under förutsättning att dyrtidstillägg i allmänhet äfven för år 1904 utginge, för sistnämnda år till de postinspektörer, som före 1903 års ingång tillträdtt sina befattningar och som i följd af upphörandet i sammanhang med den med samma års ingång vidtagna löne reglering för postverket af dittills till postinspektörerna utgående dyrtidstillägg lidit inkomstminskning, finge utgå personliga aflöningstillägg, motsvarande för enhvar af dem det till honom under år 1902 utgående dyrtidstillägg;

c) att Riksdagen måtte medgifva, att de belopp, som erfordrades för bestridande af de personliga aflöningstillägg, som vid bifall till mom. b) blefve beviljade, finge utgå af postverkets öfverskottsmedel;

d) att Riksdagen måtte medgifva, att förre styrmannen å postfartyget »Sofia» K. A. Hammarbergs änka Augusta Charlotta Hammarberg, född Holm, finge å postverkets pensionsstat tilldelas ett årligt understöd af tre hundra kronor, att, så länge hon lefde ogift, till henne utgå från och med år 1904; samt

e) att Riksdagen måtte, under förutsättning af bifall till hvad utskottet under mom. d) föreslagit och med godkännande af de

enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 12 januari 1904 föreslagna ändringar i postverkets stater, för år 1905 beräkna dessa stater till följande belopp: *Ang. anslag till postverket.*

(Forts.)

aflöningsstaten	kronor	7,583,350: —
öfvergångsstaten	»	17,400: —
pensionsstaten	»	119,650: —
omkostnadsstaten	»	7,073,000: —
oförutsedda utgifter	»	150,000: —
afkortningar och restitutioner m. m.	»	159,600: —
<hr/>		
tillsammans kronor		15,103,000: —

och sålunda bestämma postverkets anslag för år 1905, förslagsvis beräknadt, till 15,103,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen.

Vid punkten hade fogats reservationer:

dels i afseende å mom. a) och b):

af herr *von Friesen*, som ansett, att utskottet bort hemställa:

a) att Kungl. Maj:ts förslag om rättighet för vissa postmästare, kontrollörer och postexpeditörer till personliga aflöningstillägg för åren 1903 och 1904 icke måtte af Riksdagen bifallas;

b) att Riksdagen måtte medgifva,

1) att för år 1903 och, under förutsättning att dyrtidstillägg i allmänhet äfven för år 1904 utginge, för sistnämnda år till de postinspektörer, som före 1903 års ingång tillträd sina befattningar och som i följd af upphörandet i sammanhang med den med samma års ingång vidtagna lönereglering för postverket af dittills till postinspektörerna utgående dyrtidstillägg lidit inkomstminskning, finge utgå personliga aflöningstillägg, motsvarande för enhvar af dem det till honom under år 1902 utgående dyrtidstillägg; och

2) att för år 1903 och, under förutsättning att dyrtidstillägg i allmänhet äfven för år 1904 utginge, för sistnämnda år till de postbetjante, som före 1903 års ingång tillträd sina befattningar och som i följd af upphörandet i sammanhang med den med samma års ingång vidtagna lönereglering för postverket af dittills till postbetjante utgående dyrtidstillägg lidit inkomstminskning, finge utgå personliga aflöningstillägg, motsvarande för enhvar af dem det till honom under år 1902 utgående dyrtidstillägg.

dels och i afseende å mom e):

af herrar *Fränckel, von Friesen, Persson* i Tällberg och *Olsson* i Fläsbro, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

e) att Riksdagen måtte, under förutsättning af bifall till hvad utskottet under mom. d) föreslagit och med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 12 januari 1904 föreslagna ändringar i postverkets stater, för år 1905 beräkna dessa stater till följande belopp:

<i>Ang. anslag till postverket.</i>	aflöningsstaten	kronor	7,583,350: —
	öfvergångsstaten	»	17,400: —
(Forts.)	pensionsstaten	»	119,650: —
	omkostnadsstaten	»	7,095,000: —
	oförutsedda utgifter	»	150,000: —
	afkortningar och restitutioner m. m.	»	159,600: —
	tillsammans kronor		15,125,000: —

och sålunda bestämma postverkets anslag för år 1905, förslagsvis beräknadt, till 15,125,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen.

Sedan utskottets under *mom. a)* och *b)* gjorda hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr von Friesen, som yttrade: Herr talman! Då riksdagen år 1902 beslöt en omreglering af lönestaterna för postverket, så gjordes betydande rubbningar i förut gällande stater icke endast hvad beloppen beträffade utan också i afseende på själfva grunderna för aflöningssystemet. Man förstod redan då, att dessa rubbningar af grunderna skulle förorsaka åtskilliga ojämnheter vid tillämpning af den fastställda löneregleringen. Men trots detta ansåg man löneregleringen vara så lämplig och så af behovet påkallad, att man dock antog densamma. I det hela blefvo också förhållandena vid postverket förbättrade, och det var därför icke utan skäl, som Riksdagen då kunde uttala det som här står omnämndt, nämligen att den utgick från den uppfattningen, »att aflöningsarna borde så bestämmas, att de utan några ytterligare tillskott från statsverkets sida blefve med afseende såväl å tjänsteinnehafvarnes åligganden och tjänsteställning som å de vid tiden för löneregleringen rådande prisförhållanden tillräckliga».

Nu har det emellertid befunnits, att för åtskilliga tjänstemän och betjante har den genomförda löneregleringen till en början medfört minskning af de inkomster, som de förut hade, så att oaktadt löneregleringen och i följd af löneregleringen de under år 1903 uppburit mindre aflönning än de uppburit år 1902. Detta har berott af många omständigheter men särskildt därpå, att allt dyrtidstillägg bortföll för de vid postverket anställda med 1903 års början, d. v. s. för posttjänstemännen vid distrikts- och lokal-förvaltningarna, icke visserligen för generalpoststyrelsen, enär lönerna för densamma icke undergick reglering. Men för det stora flertal tjänstemän och betjante bortföll dyrtidstillägget med 1902 års reglering. Detta i förening med andra omständigheter vid löneregleringens genomförande gjorde, att, som sagdt, den aflönning, som åtskilliga posttjänstemän år 1903 fingo uppbära, var mindre än under 1902. Det är klart, att denna minskning efter hand kommer att i allmänhet försvinna, alltefter som posttjänstemännen genom intjänande af ålderstilläggen få förhöjd lön. Men under den tid, de få vidkännas minskningen, är det gifvet, att förhållanden kunna bli för dem brydsamma.

Nu har Kungl. Maj:t sökt afhjälpa detta missförhållande ge-

nom att föreslå, att Riksdagen skulle provisoriskt ersätta de tjänstemän och betjante, som lidit minskning 1903, med ett tillskott motsvarande skillnaden mellan hvad de uppburit 1902 och hvad de uppburit under år 1903 och eventuellt med ett liknande tillskott för år 1904. Det är endast en provisorisk åtgärd, som föreslås. Den kommer efter hand att bli onödig. Det belopp, som nu skulle erfordras efter Kungl. Maj:ts förslag, skulle vara något mindre än 100,000 kronor. Men år från år skulle detta belopp komma att minskas, och när vederbörande fått dem tillkommande ålders-tillägg, kommer det i det hela att försvinna. Det är icke en ny löneroglering, som nu begäres, utan endast ett undanröjande af olägenheter, som inträdt vid den första tillämpningen af den förut beslutade lönerogleringen.

Ang. anslag
till postverket.
x. (Forts.)

Nu har jag i min reservation icke upptagit Kungl. Maj:ts förslag fullständigt. Kungl. Maj:ts förslag omfattar postinspektörer, postmästare, kontrollörer, postexpeditörer och postbetjante. Af dessa har utskottet upptagit endast postinspektörerna, och utan tvifvel föreligga särskilda skäl för att postinspektörerna skola erhålla ersättning för sin löneminskning, emedan den omständigheten, att de gått miste om dyrtidstillägg under år 1903 otvifvelaktigt berott på ett misstag.

Det omnämndes af herr statsrådet och chefen för civildepartementet i hans yttrande till statsrådsprotokollet år 1903, att lönerna icke blifvit reglerade för tjänstemännen vid distriktsstyrelserna i posten. Lönerna för tjänstemännen vid telegrafverkets distriktsstyrelser hade däremot blifvit reglerade. Nu uteslötos emellertid tjänstemännen vid distriktsstyrelserna både i posten och telegrafan från erhållande af dyrtidstillägg, hvilket hvad posten beträffar icke var i öfverensstämmelse med de grunder, som i öfrigt följts. Endast distriktsstyrelserna vid telegrafan hade bort uteslutas, men icke de vid posten. Det är emellertid endast med afseende på postinspektörerna, och det, som sagdt, af särskilda skäl, som utskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag.

Jag har velat förorda Kungl. Maj:ts förslag äfven i fråga om en annan klass af i posten anställda, nämligen postbetjante. Jag skulle icke ha något emot, att äfven för åtskilliga andra af Kungl. Maj:t omnämnda tjänstemän denna utjämning ägde rum, men jag anser det särskildt behjärtansvärdt, att den inträder för dessa postbetjante. Dels ha de intet att göra med provisionen och dess stigande i höjden mer än beräknadt var, och dels är det klart, att det för dessa personer, som ofta äro familjefäder, och som ha lägre aflöning än tjänstemännen, skall kännas tyngre att få en mindre inkomst af sin tjänst det ena året än det andra. Det är af denna orsak, jag ansett mig kunna yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag äfven beträffande betjante.

Som bekant, ordnades postbetjantes löneförhållanden mera definitivt vid 1899 års riksdag, då det nya systemet för deras aflöning antogs. Förut hade aflöningen till icke obetydlig del utgått i form af dagtraktamente. Den formen ansåg man mindre tillfredsställande, och de fingo därför i stället som andra tjänstemän lön,

Ang- anslag
till postverket.

(Forts.)

tjänstgöringspenningar och ålderstillägg. Denna förändring i aflöningsformerna medförde, äfven den, en ojämnhet, så att under den första tiden åtskilliga postbetjante blefvo lidande på regleringen. Men denna olägenhet afhjälptes, då Riksdagen provisoriskt beviljade ersättning åt de särskilda individer bland postbetjante, som ledo minskning genom löneregleringen, sålunda att dem tillerkändes tillfälliga personliga lönetillägg af samma beskaffenhet som de, hvilka nu äro ifrågasatta. Vid 1899 års riksdag blef bland annat bestämdt, att postbetjante skulle erhålla 4 ålderstillägg, för högsta lönegraden alla på 100 kronor och inträdande med mellanrum af 5 år. Vid 1902 års riksdag, då löneregleringen i det hela verkställdes för postverket, vidtogs för postbetjante ingen annan ändring, än att det i stället för dessa 4 ålderstillägg blef 2 ålderstillägg, för högsta lönegraden hvarterdera på 200 kronor, och inträdande med mellanrum af 5 år. Detta var en förbättring med afseende på ålderstillägget, om också totalsumman till sist blef densamma, d. v. s. 400 kronor.

Men detta hindrade icke, att när nu dyrtidstillägget borttogs, en icke obetydlig del af postbetjante kom att röna minskning i sina inkomster. Jag har här uppgifter från postverket rörande detta. För det första var det ju att vänta, att när löneregleringen genomfördes, en del postbetjante på grund af förändringen i fråga om ålderstilläggen skulle erhålla förökning i sina inkomster. Men antalet af dessa personer uppgick endast till 97 och hela den ökning, som kommit dem till del, till 4,967 kronor. Däremot är antalet af dem, som lidit minskning i sina inkomster genom dyrtidstilläggets bortfallande, högst betydligt. I första lönegraden är det ej mindre än 436, som tillsammans lida löneminskning af 27,269 kronor, eller i medeltal för hvar 63 kronor. I andra lönegraden är det 170, som lida minskning i sina löner af tillhoppa 8,920 kronor, eller i medeltal för hvar och en 52 kronor. I tredje lönegraden är det 264, som lida löneminskning till ett belopp af tillsammans 12,407 kronor, eller i medeltal för hvar och en 47 kronor. Inalles är det således 870 postbetjante, som lida minskning i sina löner med ett sammanlagdt belopp af 48,596 kronor, eller i medeltal 56 kronor för hvar och en.

Nu kan man tycka, att en sådan löneminskning af 56 kronor om året icke är så särdeles betydande. Men för personer i den ställningen — och i synnerhet om de äro familjefäder — att de förut hafva nått och jämnt så mycket att de reda sig, och kanske ej så mycket, blir naturligtvis en minskning i inkomster med 56 kronor om året — för somliga visserligen med mindre, men för andra i stället med mera — utaf den betydenhet, att den måste kännas mycket hård.

Det är detta, som har föranlett mig att nu föreslå, att Riksdagen må godkänna Kungl. Maj:ts förslag med afseende å postbetjante. Jag vill i förbigående nämna, att andra punkten i min reservation icke blifvit rätt affattad. Meningen är, att den skall vara helt och hållet lika med Kungl. Maj:ts förslag allenast med den skillnad, att den gäller blott postbetjante.

Enligt mitt förslag skulle nu, som jag nämnt, erfordras ett belopp af allenast c:a 48,000 kronor, således mindre än hälften af hvad som skulle utgå enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.) §

Dessa medel skulle tagas af postverkets öferskottsmedel. Att det nu finnes tillgång på dessa för 1903 är alldeles visst, och det är all sannolikhet att tillgång äfven kommer att finnas för 1904. För 1903 voro enligt riksstaten postverkets öferskottsmedel beräknade till 389,000 kronor, men i verkligheten hafva dessa öferskottsmedel uppgått till c:a 1,500,000 kronor — således öfver 1,000,000 kronor mer än som var beräknadt. Hvad beträffar tillgångar för bekostande af detta lilla tillfälliga understöd behöfver således Riksdagen ej alls vara tveksam att bevilja det-samma.

Jag ber därför att få yrka, att punkten a) måtte erhålla den lydelse:

»att Kungl. Maj:ts förslag om rättighet för vissa postmästare, kontrollörer och postexpeditörer till personliga aflöningsstillägg för åren 1903 och 1904 icke må af Riksdagen bifallas»;

samt punkten b), »att Riksdagen må medgifva

1) »att etc. — det gäller postinspektörerna, och det är alldeles lika med det som står i utskottets förslag. Men så tillägges: »och

2) att, enligt de grunder, som på generalpoststyrelsens förslag blifva af Kungl. Maj:t fastställda, må för år 1903 och, under förutsättning att dyrtidstillägg i allmänhet äfven för år 1904 utgår, för år 1904, till de postbetjante, hvilka före 1903 års ingång tillträd sina befattningar och som i följd af den med samma års ingång vidtagna lönereglering samt upphörandet i sammanhang därmed af dittills utgående dyrtidstillägg lidit inkomstminskning, utgå personliga aflöningsstillägg med belopp, motsvarande för en hvar af dem skillnaden emellan, å ena sidan, hans samtliga aflöningsförmåner under år 1902, inberäknadt då utgående dyrtidstillägg och ålderstillägg, som skulle hafva intjänats med 1903 års ingång, om äldre staten då icke varit gällande, samt, å andra sidan, hans samtliga aflöningsförmåner under det år, för hvilket aflöningsstillägget skall utgå».

Det är med afseende å postbetjante alldeles samma yrkande som Kungl. Maj:t med afseende å dem har gjort.

Utskottet anför egentligen *ett* skäl för sitt förslag, och det är, att 1902 års Riksdag, såsom jag förut nämnde, utgått »från den uppfattningen, att aflöningsarna borde så bestämmas, att de utan några ytterligare tillskott från statsverkets sida blefve med afseende såväl å tjänsteinnehafvarnes åligganden och tjänsteställning som å de vid tiden för löneregleringen rådande prisförhållanden tillräckliga».

Ja, det är icke heller alls min mening, att dyrtidstillägg skall beviljas för postverket i dess helhet. Min mening är icke ens, att det skall beviljas för *samtliga* de af Kungl. Maj:t föreslagna, ja, min mening är icke ens att bevilja dyrtidstillägg åt *postbetjante*, utan endast att gifva dem *tillfälligtvis* en ersättning för den minsk-

Ang. anslag
till postverket.

◆ (Forts.)

ning i inkomster, som de genom löneregleringen lidit från 1902 till 1903.

Det är en stor skillnad på det belopp, som nu af mig föreslagits, och det, hvartill dyrtidstilläggen uppgingo. Dyrtidstilläggen för posten voro i Kungl. Maj:ts proposition till 1901 års Riksdag beräknade till ett belopp af 498,000 kronor. Sedermera nedsattes visserligen utaf Riksdagen dessa dyrtidstillägg på den grund, att dyrtidstillägget enligt Riksdagens beslut icke fick beräknas på annat än vissa aflöningsbelopp såsom lön, tjänstgöringspenningar och ålderstillägg, men icke på provision. Jag kan nu icke säga, huru mycket nedsättningen gick till, men om jag säger, att dyrtidstilläggen för posten uppgingo till öfver 200,000 kronor enligt 1901 års Riksdags beslut, så är det icke för mycket tilltaget.

Det belopp, jag föreslår, är emellertid endast 48,000 kronor. Således är det långt ifrån att Riksdagen skulle bryta med den åsikt, som uttalades 1902, om den nu skulle bifalla mitt förslag.

Då således det tillskott, hvarom nu är fråga, endast är tillfälligt, endast afser att åstadkomma en tillfällig ersättning för mistade förmåner, och detta för en klass, för hvilken denna mistning måste kännas synnerligen tyngande och betryckande, så ber jag, herr talman, att få yrka bifall till det yrkande, som jag nyss under mitt anförande framställde.

I detta anförande instämde herrar *Fredholm, Hammarlund, Wavrinsky* i Stockholm, *Bergström, Eklund, Byström, Nyström*, friherre *De Geer, Moll, Beckman, Pettersson* i Södertälge, *Johansson* i Öija, *Sterner, Räf, Johansson* i Jönköping, *Roos, Jespersen, Olsson* i Viken, *Broomé* i Bårslöf, *Darin, Thylander, Larsson* i Lund, *Trapp, Pantzarhielm, von Geijer, Lundgren, Berg* i Göteborg, *Holmgren, Collin, Broström, Lindgren* i Örebro, *Forssell, Hammarström, Waldenström, Hörnstén, Öhngren, Ekholm* och *Starbäck*.

Vidare anförde:

Herr von Krusenstjerna: Jag är den siste ärade talaren varmt tacksam för det kraftiga understöd, han lämnat åt generalpoststyrelsens förslag om personligt lönetillägg, för såvidt detta afser postbetjante; jag skulle endast hafva önskat, att han ansett sig kunna utsträcka detta understöd äfven till de öfriga kategorier, för hvilka generalpoststyrelsen hemställt om och Kungl. Maj:t föreslagit personligt lönetillägg. Ty icke annat än jag kan förstå, tala de skäl, som han åberopat för sitt förslag, äfven för de andra kategorierna.

På sätt Kungl. Maj:t erinrat, och såsom säkerligen kammarens ledamöter hafva sig bekant, förklarade post- och telegrafkommittén, när den framlade det förslag till lönereglering, som sedermera blef antaget — det var kommitténs samtliga ledamöter, tror jag, med undantag af en — (det återfinnes i Kungl. Maj:ts proposition sid. 23) att »kommittén ansett sig böra lämna å sido de tillfälliga af-

löningsförbättringar, som på grund af 1901 års Riksdags beslut tillkommit denna personal i form af dyrtidstillägg, och att kommittén därför afsett att, om och i den mån sådant dyrtidstillägg komme att beredas andra statstjänare, äfven postpersonalen, när de af kommittén föreslagna aflöningsbelopp tillämpades borde komma i åtnjutande af dyrtidstillägg.

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

Denna uppfattning delades af generalpoststyrelsen, och den delades också af den då föredragande departementschefen. Det är visserligen sanning, att Riksdagen icke anslöt sig därtill; Riksdagen förklarade nämligen, att den hade beviljat löneförmåner, som den ansåg vara med afseende »å de vid tiden för löneregleringen rådande prisförhållanden tillräckliga». Men när man nu, såsom den förste talaren erinrade, vid jämförelse mellan de aflöningsförmåner, som åtnjötos af postpersonalen under år 1902, inklusive dyrtidstillägg, och de aflöningsförmåner, som denna personal numera åtnjuter, har funnit, att det finnes en stor del af postverkets tjänstemän och betjante, som hafva fått sämre nu, än de hade förut, och att en del tjänstemän därjämte lidit en ren aflöningsminskning i sina förra löneförmåner, äfven om man räknar bort dyrtidstilläggen, samt när härtill vidare kommer, att de prisförhållanden, efter hvilka Riksdagen reglerade lönerna år 1902, också undergått förändring, men att de undergått förändring i den alldeles motsatta riktningen, så att de stigit, *då* skulle jag vilja säga — med begagnande utaf ett uttryck, som här fälles för några år sedan af den siste ärade talaren, då fråga var om en annan justering af aflöningsförmånerna för postpersonalen — att de tjänstemän och betjante, som det här gäller, haft den stora oturen att råka ut för icke dyrtidstillägg utan dyrtidsafdrag.

Här är fråga om, jag vill icke säga, en orättvisa, men i alla händelser en obillighet och en obillighet, som egentligen borde, såsom generalpoststyrelsen år 1902 erinrade, hafva undanröjts i samband med löneregleringen genom ett öfvergångsstadgande, men som, när det icke då skedde, Riksdagen nu har tillfälle att rätta.

Men, säger utskottet, för dessa tjänstemän har det utom i vissa undantagsfall stått öppet att kvarstå på den äldre aflöningsstaten. Dessa undantagsfall — för att begagna utskottets uttryck — gälla dock 68 procent af dessa tjänstemän, och då synes det mig vara rättvisast att, för att icke låta dessa 68 procent lida för de öfriges skull, de 32 procenten få följa med de 68.

Dessa förluster äro för en del af postmästarne verkligen ganska kännbara. Jag fäster mig mindre vid postmästarne vid första klassens postkontor, men om postmästaren i Umeå, hvilkens aflöningsförmåner före 1902 uppgingo, förutom dyrtidstillägg, till 5,000 och ett tiotal kronor, lider en ren löneminskning af 740 kronor, så är sådant ganska kännbart.

Enligt min uppfattning tala den förste ärade talarens skäl äfven för att postmästare och kontrollörer och ännu mycket mera postexpeditörer skola erhålla en förbättrad ställning, ty alla vid 1902 års utgång i tjänst varande postexpeditörer af tredje och

Ang. anslag
till postverket.

(Forts.)

fjärde graden — de tjänster som egentligen äro afsedda för kvinnor — och äfven ganska många i första och andra graden hafva lidit inkomstminskning. Jag tror, att det i sistnämnda grader är 51 stycken. Dessa postexpeditörers löneförmåner kunna ju ingalunda anses vara öfverflödigt stora. De äro icke på något sätt större än att de väl behöfva dem, och om en kvinnlig postexpeditör i tredje eller fjärde graden lider en förlust af 170, resp. 154 kronor, för att sedermera vara hänvisad till en årsinkomst af 1,750 resp. 1,500 kronor, så är detta sannerligen för henne en mycket betydande förlust.

Riksdagen hänvisade år 1902 till förbättrade pensionsvillkor, men denna förbättring har dock bra litet värde för postexpeditörerna, ty för de allra flesta af dem förflyter en så lång tid, innan de kunna komma i åtnjutande af förhöjd pension, att denna minskning uti löneinkomster, som de under tiden lida, mer än väl uppväger denna förbättring. Hvad särskildt beträffar de kvinnliga expeditörerna, så hafva de icke någon pensionsrätt. Skulle de erhålla dylik rätt, gäller om dem detsamma, som jag sagt om de öfriga.

Då hvad den förste talaren anförde för sitt förslag äfven synes mig tala för de andra kategorierna och framför allt hafva tillämpning på postexpeditörerna, så kan jag, herr talman, icke annat än hemställa, om bifall till Kungl. Maj:ts förslag, sådant det återfinnes på sid. 57 uti första punkten af Kungl. Maj:ts proposition angående sjätte hufvudtiteln, hvilken punkt motsvarar punkterna a och b i utskottets förslag.

Herr Ljunggren: Herr talman, mina herrar! Efter de båda föregående talarnes anföranden lär icke mycket vara att i saken tillägga. Jag skall endast tillåta mig att med stöd af några ord, som återfinnas i Kungl. Maj:ts proposition, anhålla att få fästa uppmärksamheten på, att ett bifall till herr von Friesens reservation är en akt af rättvisa, som af Riksdagen på allt möjligt sätt borde befrämjas.

Postbetjäntes aföningsförhållanden tarfva ovillkorligen denna gård af rättvisa, på det att icke de minsta löntagarne måtte lida alltför mycket intrång af den lönereglering, som nyligen trädit i kraft. Postbetjante hafva uti en till generalpoststyrelsen aflåten petition bland annat framhållit — såsom återfinnes på sidan 19 uti den kungl. propositionen — de ökade lefnadsomkostnaderna, och petitionärerna hafva därtill fogat en vädjan till vederbörande lagstiftare. Säkert är att, om vederbörande lagstiftare kände endast en ringa del af de svårigheter, som dessa vaktbetjante hafva att utstå, det vore ställt utom allt tvifvel, att deras anspråk skulle blifva bättre tillgodosedda.

Då det nu, såsom herr von Friesen yttrat, icke är någon utgift, som betungar statsregleringen utan som kan gäldas af postverkets öfverskottsmedel, tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till herr von Friesens reservation, på samma gång som jag ber att få uttrycka ett beklagande, om äfven här det ordspråket skulle visa sig vara sant, att medan gräset växer, dör kon. Och

därmed har jag bemött statsutskottets yttrande därom, att det endast vore ett öfvergångsförhållande, och att postbetjäntes aflöning blott för den närvarande tiden underginge någon minskning. *Ang. anslag till postverket.* (Forts.)

Jag yrkar bifall till herr von Friesens reservation.

Herr Persson i Tällberg: De tjänstemän och betjante, hvarom här är fråga, finnas antecknade på sidan 15 i den kungl. propositionen, hvarest äfven äro angifna de aflöningsbelopp, hvaraf en hvar utaf dessa tjänstemän inom de olika lönegraderna skulle hafva gått i mistning genom 1902 års löne reglering.

Jag skall nu först söka att skärskåda dessa aflöningsförhållanden i samma ordning, som de förekomma i Kungl. Maj:ts proposition. Hvad då till en början beträffar postmästarne vid första klassens kontor eller postförvaltare, hvilket är ett och detsamma, så vill jag erinra därom, att en del af dessa hafva före löne regleringen kommit upp till en aflöning, öfverstigande 7 och några till och med 8,000 kronor, och att de således börja att närma sig generaldirektörers inkomster. Jag förstår emellertid icke, hvartill en löne reglering skulle tjäna, om den endast afsåge att höja löner, men icke att reglera sådana löner, som ovillkorligen måste anses för höga. Med dessa höga löner menar jag naturligtvis inkomster. Dessa postförvaltares höga inkomster hafva tillkommit därigenom, att de hafva en viss provision på uppbörderna vid de respektiva postkontoren och dem underordnade postanstalter, och dessa provisioner hafva sprungit upp till så oerhörda belopp, att inkomsterna blifvit åtminstone enligt min uppfattning för höga. Det synes mig därför hvarken önskligt, nödvändigt eller rättvist att vederbörande söka godtgöra dem hvad de förlorat genom löne regleringen. Detta gäller i främsta rummet postförvaltare vid första klassens postkontor.

Om jag nu utgår från den åskådning, som vid genomläsandet af den Kungl. propositionen kan göra sig gällande, så kan det förefalla, som om 12 af dessa postförvaltare genom löne regleringens genomförande hafva lidit en minskning af i medeltal 737 kronor utan att erhålla någon motsvarande förmån. Men det förhåller sig alldeles icke på det sättet.

Jag skall be att få anföra några siffror. År 1902 hade en dylik postförvaltare i lön 2,700 kronor och tjänstgöringspenningar 900 kronor jämte ett ålderstillägg af 400 kronor efter 10 år. Pensionen utgick med hela lönen jämte tre fjärdedelar af ålderstillägget, och således har genom 1902 års löne reglering dessa postförvaltares fasta aflöning stigit med icke mindre än 1,100 kronor och deras pensionsbelopp höjts med 500 kronor. Därtill kommer, att genomsnittsuppbörden inom postverket stiger med 9 à 10 procent per år, hvaraf följer att denna provision undan för undan kommer att stiga, så att det icke torde dröja alltför länge, innan den icke endast kommer upp till den siffra, som de förlorat genom reduktionen af provisionen, utan äfven därutöver.

Om jag t. ex. tager postmästaren i Falun, hvilket torde ligga nära till hands för mig, så ser det ut på papperet, som om han

Ang. anslag
till postverket.

(Forts.)

skulle hafva förlorat 682 kronor. Och hvarifrån kommer detta? Jo, därifrån att han 1902 hade en provision af 1,782 kronor. Jag har också sett ett annat exempel, nämligen postförvaltaren i Linköping, som skulle hafva förlorat 1,100 kronor. Detta inverkar naturligtvis på genomsnittssiffran, hvilken gör att vi skola låta våra hjärtan bevekas till att gifva dem ersättning för de förluster de lidit. Med honom förhåller det sig emellertid så, att han blef befordrad till en sådan tjänstegrad, att han gick förlustig sitt ålderstillägg på 400 kronor, som han hade 1902. Men emellertid är på den platsen uppbörden enligt 1902 års statistik nära 147,000 kronor, och således kommer han snart nog upp till samma provision som förut och därjämte har han naturligtvis i likhet med öfriga postförvaltarne fått sin fasta aflöning och pension förhöjd.

Vi måste nämligen här skilja mellan fast aflöning, lön och tjänstgöringspenningar, och extra inkomster, det vill säga inkomster genom provision utöfver tjänstgöringspenningarna, lösväska, brefack och hvad det heter.

Öfvergår jag nu till postmästare vid andra klassens postkontor, så hade de 1902 i lön, 1,950 kronor och såsom tjänstgöringspenningar 650 kronor. Genom 1902 års lönereglering hafva de erhållit 2,600 kronor i lön och 1,000 kronor i tjänstgöringspenningar eller, som det heter i aflöningsstaten, garanterad minimiprovision d. v. s, de erhålla sina tjänstgöringspenningar, äfven om provisionen icke skulle uppgå till så högt belopp. Ålderstilläggen äro nu 400 kronor efter 5 år och 400 kronor efter ytterligare 5 år; förut respektive 300 kronor. Således kommer dem till godo nära samma fasta lönetillökning som postförvaltarne i första klassen. Men därjämte äro deras pensioner höjda med 800 kronor.

Postmästarne vid tredje klassens postkontor — jag säger icke tredje klassens postmästare, ty det vore oriktigt — hade 1902 i aflöning 1,950 kronor; 1903 hafva de 2,200 kronor. Tjänstgöringspenningarna utgjorde förr 650 kronor och äro nu 800 kronor. Ålderstilläggen äro två à 400 kronor eller tillsammans 800 kronor istället för förut 600 kronor tillsammans. För dem är sålunda den fasta aflöningen höjd med 600 kronor och pensionen med 400 kronor.

Postmästarne vid fjärde klassens kontor hafva fått den fasta aflöningen höjd med 800 kronor och pensionen med 650 kronor.

Det är således icke, såvidt jag kan finna, någon synd om alla dessa. Men däremot vore det nästan synd, om vi skulle bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Sedermera vill jag göra en annan anmärkning, som gäller icke allenast postförvaltarne utan tjänstemän och betjante i allmänhet, och det är den, att man för beräkningen lägger till grund 1902 års dyrtidstillägg. I det afseendet har Riksdagen gjort ett bestämdt uttalande, då löneregleringen fastställdes, och det anser jag icke vara riktigt att nu frångå. När kommittén föreslagit, att dyrtidstilläggen fortfarande skulle utgå, sade Riksdagen, att Riksdagen icke ville gå in på det utan höjde i stället lönerna för en del och yttrade:

»Riksdagen hade emellertid i anledning af omförmälda all-

männa uttalande af kommittén i sin underdåniga skrifvelse den 15 maj 1902 framhållit, bland annat, att en verklig löneroglering blifvit föreslagen och af Riksdagen beslutad beträffande samtliga till postverkets lokalförvaltningar hörande tjänstemän och betjante; att postdirektörerna och åtskilliga postmästare visserligen fått sina löneförmaner bestämda till något lägre belopp, än som under de senaste åren till dem utgått» o. s. v. Jag vill icke upptaga tiden med att läsa upp hela uttalandet. Men det är så viktigt, att herrarne böra läsa det själfva. Det återfinnes på sidorna 16 och 17 i Kungl. Maj:ts proposition.

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

Riksdagen har således gjort ett bestämdt uttalande, att dessa tjänstemän icke skola hafva dyrtidstillägg. Nu gör man den invändningen, att det icke är fråga om dyrtidstillägg utan om löne-tillägg eller ersättning för hvad de förlorat. Ja, det är så mycket värre, ty det gör, att de, som förut kommit öfver 7,000 kronor, nu också skulle få tillägg, hvilket de dock icke skulle få, om det gällde dyrtidstillägg.

Hvad dyrtidstilläggen beträffar, kan jag icke vara med om, att de läggas till grund, då man vill beräkna, hvilka inkomster dessa tjänstemän förut haft; ty vi veta, att dyrtidstillägget kommit till genom gemensam votering och ha således strängt taget icke tillvunnit sig något erkännande från denna kammars majoritet. Och om vi se efter både för postförvaltare och postexpeditörer samt högre och lägre betjante, så ställer sig saken helt annorlunda, om vi icke lägga dyrtidstilläggen till grund. Då blir det icke synd om någon af dessa. T. ex. om jag ser på postvaktbetjante, hvilkas talan jag i öfrigt skulle vilja föra, så äro de i första graden 386 stycken, som fått 36,818 kronor i lönetillökning eller i medeltal 95 kronor för hvar och en. I andra lönegraden äro de 164 stycken, som fått 14,418 kronor eller 88 kronor på hvar i medeltal. Ingen af dessa har gjort någon förlust genom lönerogleringen. I tredje lönegraden äro de 224, som fått 18,692 kronor i löneökning eller i medeltal 83 kronor på hvar. Ingen af dessa har gjort någon förlust; men där förekommer på den tabell jag fått, att 2 skulle hafva gjort en förlust af tillsammans 200 kronor eller i medeltal 100 kronor. Då jag tyckte det vara synd om dem, sökte jag taga reda på, huru det förhöll sig härmed. Jag fann då, att dessa blifvit flyttade till en annan tjänstgöringsort och därigenom kommit ned i en lägre lönegrad, hvilket skulle hafva inträffat oberoende af lönerogleringen, så att äfven dessa två icke gjort någon förlust, som beror på den verkställda lönerogleringen.

Jag kan därför, hvad först tjänstemännen beträffar, icke finna, att rättvisan ens kräver, att de skola hafva något tillägg; och jag kan icke heller finna, att billigheten kräver, att dessa vaktbetjante skulle få en lönetillökning.

Sedermera komma visserligen af vaktbetjante 151 stycken i första graden, 41 i andra graden och 65 i tredje graden, som hvarken fått höjning eller minskning genom den löneroglering, som verkställdes 1902.

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

Allt detta är nu beräknadt utan att 1902 års dyrtidstillägg äro lagda till grund.

Nu har också den föregående talaren erkänt, att den löne-reglering, som verkställdes 1902, i de flesta fall — och i visst afseende för alla — medfört förbättrade förhållanden för såväl tjänstemän som betjante. Jag vill äfven påpeka en annan sak: utom förbättrade pensionsförhållanden och bättre fast aflöning hafva genom nya tjänster, som Riksdagen inrättat, och som vi här tillstyrka skola inrättas, mycket bättre befordringsmöjligheter tillkommit betjante och äfven några tjänstemän, nämligen postexpeditörerna, som jag förstår, att många här i likhet med mig ömma för.

Då Riksdagen verkställt en löneroglering, som jag icke kan se innebära någon orättvisa, och då Riksdagen år 1902 bestämdt uttaladt sig mot ändring af dessa löner, så anser jag, att jag står på säker grund, då jag yrkar bifall till utskottets föreliggande förslag.

Herr Thorsson: Herr talman, mina herrar! Under år 1903 hafva postvaktbetjante till generalpoststyrelsen ingifvit en petition, hvarti de begärde, såsom hyresersättning, 20 procent af all konstant aflöning. I motiveringen för denna sin begäran — som är att återfinna på sid. 19 i det bilagda statsrådsprotokollet för sjätte hufvudtiteln — återropa de de stegrade lefnadskostnaderna, hvilka enligt 1900 års utredning höjts öfver hela riket med 16 procent. Särskildt påpeka de, att hyreskostnaden i de större städerna, synnerligast i hufvudstaden, höjts med 37 och för mindre lägenheter med ända upp till 72 procent från 1896 till 1902, och att en liten lägenhet om ett rum och kök nu kostar 350 à 400 kronor, om den skall vara någorlunda beboelig.

Generalpoststyrelsen har öfverlämnat detta ärende till chefen för civildepartementet, för den händelse skäl skulle föreligga att låta detsamma tillställas den af Kungl. Maj:t tillsatta lönerogleringskommittén. Styrelsen har för närvarande nöjt sig med att framställa den begäran, till hvilken nu styrelsens chef yrkat bifall, nämligen om ett slags lönefyllnad.

Det anföres såsom skäl för afslag å de i petitionen framställda hyresbidragen, att 1902 års löneroglering för postverkets tjänstemän och betjante genomfört en ökning i statens utgifter af 132,739 kronor. Detta skulle utgöra den summa, som postverkets tjänstemän och betjante skulle hafva erhållit. Men af nästa sida i samma betänkande framgår det, att den uppkomna förlust, som tjänstemän och betjante lidit genom löneminskning, utgör 98,267 kronor, om man tager dyrtidstilläggen med i beräkningen. Det blir således endast omkring 34,000 kronor, som utgör det verkliga belopp, med hvilket staten bidragit vid 1902 års löneroglering till såväl tjänstemäns som betjantes löneökning utöfver dyrtidstilläggen. Af dessa 34,000 kronor komma då, enligt hvad den förste ärade talaren, herr von Friesen, meddelade, endast 4,967 kronor i form af ökning på betjantes anpart, då däremot 870 betjante fått en minskning af

48,870 kronor. Vi se således, att det vid denna lönerreglering blifvit tjänstemännen, som fått största beloppet, och betjante det minsta.

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

Det har här af en ärad talare på dalabänken, herr Daniel Persson, anförts, att det icke är med billighet förenligt att nu bevilja någon lönefyllnad till postvaktbetjante, när 1902 års Riksdag beslutat så och så. Mig synes, att om man genom ett Riksdagens beslut tillfogat en eller flere af samhällets nyttiga medborgare någon skada i ett eller annat hänseende, bör icke Riksdagens *anseende* lida genom att man reparerar den skada, som blifvit en följd af ett föregående beslut.

Det har ju utrönts genom 1900 års undersökning, att de allmänna lefnadskostnaderna stigit med 16 procent. Och om man då säger, att det gifvits 10 procent i lönetillökning i form af dyrtidstillägg för åren 1901 och 1902, då anser jag, att den reglering, som år 1902 åstadkoms och som faktiskt bevisats i åtskilliga hänseenden hafva vållat en försämring, sedan dyrtidstilläggen borttagits, *bör ändras*. För öfrigt skall jag be att få taga fram några jämförelser.

Begynnelselönerna för postvaktbetjante af olika grader äro här i Sverige: 850, 800 och 750 kronor. Maximilönerna äro: 1,400, 1,250 och 1,200 kronor. I vårt grannland Danmark äro begynnelselönerna: 960, 872 och 836 kronor samt maximilönerna: 1,720, 1,472 och 1,372 kronor. Det är således betydligt högre löner för postvaktbetjante i vårt grannland Danmark än hos oss. Vidare finnes i nämnda grannland icke något, som heter extra betjante på stat, utan de befordras till ordinarie fortare än våra, och häri ligger en fördel. Om man nu beviljade den af betjante begärda förhöjningen af 20 procent i hyresbidrag, så skulle dock den högsta lönen för dem icke uppgå till mer än 1,680 kronor.

Jag tror icke, att det kan vara klokt att hålla betjante nere på en så låg nivå. Och då man säger, att 65 à 75 kronor för en sådan person icke betyder så mycket, så bevisar det, att man nog icke har hushållat med så små afföningar. Om man från en afföning på 1,200 kronor tager bort 65 à 75 kronor, är detta tvärtom ett anseeligt afdrag.

Billigheten bjuder, att vi bifalla det af reservanten föreslagna. Och ehuru jag helst skulle önskat, att postvaktbetjante erhållit en förhöjning af 20 procent i hyresbidraget, skall jag dock, såsom saken nu ligger, be att på det lifigaste få yrka bifall till reservantens förslag.

Med herr Thorsson förenade sig herrar *Branting, Persson* i Malmö och *Larsson* i Västerås.

Herr Centervall: Herr talman! I likhet med en föregående talare anser jag, att det icke innebär något nedsättande vare sig för Andra Kammarens eller Riksdagens värdighet att justera ett beslut, som ju icke blifvit sådant, som den ursprungliga meningen varit. Det hade utan tvifvel varit bäst, om vederbörande i statsutskottet hade kunnat komma med ett genomtänkt förslag, hvarigenom en

Ang. anslag
till postverket
(Forts.)

dylik justering icke behöfts. Men som herrarne veta, äro göromålen många i detta utskott, och riksdagsperioden är kort, alltför kort; följaktligen är det icke möjligt att behandla allt med den noggrannhet och med den utarbetning i de yttersta konturerna, som vore önskliga.

Jag får för min del på det lifligaste instämma i hvad reservanten, herr von Friesen, yttrat om svårigheten för postvaktbetjante att vara af med dessa belopp på omkring 56 kronor på den grund, att de hafva så litet att taga af. På samma gång jag ber, att alla må behjarta detta, anser jag, att man kan utsträcka denna konsideration något längre. Det finnes i alla tjänster personer, som i viss mån, i synnerhet i fråga om löner, stå på gränsen i fråga om ekonomiska förhållanden emellan betjante och tjänstemän. De äro tjänstemän till rang, till den grad af anspråk, som ställas på dem, men äro så lågt aflönade, att de endast med största svårighet kunna draga sig fram. Och detta är fallet med postexpeditörerna, som herrarne behagade finna af hvad här förut blifvit anfördt. Nu skulle några af postexpeditörerna, såsom vi hört genom regleringen inom respektive lönegrader, förlora 88 och 127 kronor. Detta belopp 127 kronor är dock för en familj med små inkomster en afsevärd summa. Ännu svårare ställer det sig kanske för de kvinnliga postexpeditörerna af de lägsta lönegraderna, som skulle lida en minskning i lönen af respektive 70 och 154 kronor. Den som vet, huru en kvinna ställer sin ekonomi och huru hon räknar för att allt skall gå ihop, huru hon begär litet för sig själf för att få så mycket mera att gifva bort, vet också hvad detta afdrag spelar för roll i hennes budget. Jag skall därför vara nog dristig att föreslå för kammaren, som man säger mig välvilligt stämd mot postbetjante, att vara det äfven mot dessa lägst och sämst aflönade tjänstemän. Äfven för en eventuell gemensam votering kunde detta måhända hafva sin nytta. Detta skulle ske genom att man antoge herr von Friesens reservation med de förändringar, som han själf vidtagit, och så, att i punkten a) ordet »postexpeditörer» uteslutes och i stället insättes under punkten b) i stycket 2) framför ordet »postbetjante». Därigenom skulle vinnas, att dessa postexpeditörer, som i förhållande till sina små inkomster förlora så mycket, också komme i åtnjutande af den förmån, som herr von Friesen som reservant har tilltänkt vissa postvaktbetjante.

Herr Elowson: Herr talman! Utskottets motivering synes mig vara grundad på rent formella skäl. Utskottet anser, att då en löneroglering för nu ifrågavarande tjänstemän och betjante helt nyligen vidtagits, bör man strängt upprätthålla denna löneroglering och icke så snart göra ändringar i densamma. Den synpunkt, som utskottet härvidlag vill göra gällande, närmar sig likväl, förefaller det mig, bra mycket lagskipningssynpunkten. Som bekant är det Riksdagens uppgift att i lagstiftningsväg se till, att allt sådant tages bort, som på något sätt länder samhället till men. Då det nu faktiskt visar sig, att vissa tjänstemän och betjante kommit att lida minskning i sina inkomster genom en af Riksdagens

gen för dem antagen ny löneroglering, borde väl Riksdagen rätta detta missförhållande. Särskildt framträder detta i fråga om postbetjante.

Ang. anslag till postverket.
(Forts.)

Den ärade statsutskottsledamoten sökte framhålla åtskilliga synpunkter till försvar för utskottets resonemang. Han nämnde, att vid en löneroglering borde man se till, att om några löner voro för höga, desamma nedsattes till skäligt belopp. Detta kan emellertid icke ha varit fallet med postbetjantes löner. Jag tror snarare, att man icke kan anse ifrågavarande löner vara för stora.

Vidare yttrade den ärade talaren, att en löneroglering skulle kunna och böra genomföras utan hänsyn till frågan om dyrtidstillägg. Men det är af synnerligen stor vikt, att äfven denna fråga tages i betraktande vid en löneroglering, synnerligast som dyrtidstillägg ju rätteligen äro att betrakta såsom en tillfällig löneroglering.

Det kan ju hända, att Riksdagen vill hålla på de rubriker, under hvilka aflöningarna utbetalas till tjänstemännen och betjante, men för dessa är det dock i afseende på löneförmånerna hufvudsaken, att de få det vanliga penningbeloppet oförminskadt. De torde nog icke så mycket intressera sig för, om den utbetalning, som sker till dem är ett dyrtidstillägg, en löneförbättring eller en ordinarie lön, utan för dem är, som sagdt, hufvudsaken, att de få sin aflöning ofkortad. Nu visar det sig faktiskt, att vissa postbetjante lida en verklig löneförminskning genom den nya lönerogleringen. Denna löneförminskning beräknades af den ärade reservanten till, om jag hörde rätt, i medeltal 56 kronor. Denna summa är ju för många en bagatell, men för de personer, hvarom här är fråga, är dock en minskning i lönen af 56 kronor ofsevärd. Jag tror därför att Riksdagen borde behjarta de skäl, som af den ärade reservanten blifvit anförda för bifall till det af honom framlagda förslaget.

En senare talare, herr Centerwall, har framhållit, att fullt giltiga skäl för en förändring till förmån för postexpeditörerna förefinnas, och detta skall jag för min del villigt erkänna.

Frågan är nu, hvilket förslag är lämpligast att antaga med hänsyn till en blifvande gemensam omröstning. Det viktigaste är tvifvelsutan, att postexpeditörerna och postvaktbetjante få ersättning för mistade löneinkomster, och jag antager som säkert, att Andra Kammarens majoritet är villig att gå med på en sådan ersättning.

Giltiga skäl ha också af den förste talaren blifvit anförda därför, att postinspektörerna måtte komma i åtnjutande af en dylik ersättning.

Jag ansluter mig således gärna till det yrkande, som framställt af herr Centerwall, och jag tror, att det vore mycket gagneligt, om kammaren ville besluta i öfverensstämmelse med desamma. Jag skall emellertid icke bestämma hvilketdera af de gjorda yrkandena jag anser bör ha företräde härvidlag, men jag vill tillkännagifva, att jag för min del kommer att rösta för det förslag, som har de största utsikterna att gå igenom i en gemensam votering.

*Ang. anslag
till postverket.*

Herr Nilsson i Skärhus: I förhoppning att denna kammare skall bifalla statsutskottets hemställan i nu förevarande del, har jag begärt ordet för att yrka bifall till nämnda hemställan.

(Forts.)

Herr von Krusenstjerna: Då det af mig här framställda yrkandet, på bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändradt icke vunnit understöd af någon efterföljande talare och således icke torde ha några utsikter till framgång, vill jag frånträda detta mitt yrkande och ansluta mig till det, som blifvit framställt af herr Centerwall.

Herr Hedin: Jag skall icke besvara kammaren med att upprepa hvad här förut blifvit sagdt — och väl sagdt — i denna fråga. Jag har redan instämt med herr von Friesen i det af honom gjorda yrkandet, men vill därutöfver yrka bifall icke till den kungl. propositionen i dess helhet, men i hvad densamma afser postexpeditörerna, enär jag finner, att alla skäl mycket högt och starkt tala till förmån för dem.

Häruti instämde herrar *Wavrinsky* i Stockholm, *Enander*, *Nyström*, *Fredholm*, *Hedlund* och *Zetterstrand*.

Öfverläggningen var härmed afslutad. I enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner 1:o) på bifall till utskottets hemställan, 2:o) på afslag å berörda hemställan och bifall i stället till det af herr von Friesen under öfverläggningen framställda yrkandet och 3:o) på afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till det af herr Centerwall under öfverläggningen framställda yrkandet, och fann herr talmannen förnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition antagits det under 3:o) upptagna yrkandet, nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i första punkten mom. a) och b) af utskottets förevarande utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit det af herr Centerwall under öfverläggningen framställda yrkandet.

Omröstningen utvisade 104 ja mot 91 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets i denna punkt under mom. a) och b) gjorda hemställan.

Mom. c) och d).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Mom. e).

Efter föredragning af detta moment begärdes ordet af:

Herr von Krusenstjerna, som yttrade: Skillnaden mellan Kungl. Maj:ts af flera reservanter från denna kammare biträdde förslag och utskottets är att Kungl. Maj:t för beredande af ökad ledighet åt postbetjante äskat en förhöjning i det under omkostnadsstaten förekommande anslag till traktamenten för postbetjante med 31,000 kronor, under det att utskottets flertal tillstyrkt en förhöjning af endast 9,000 kronor. I följd däraf är omkostnadsstaten i utskottets förslag uppförd till 7,073,000 kronor i stället för 7,095,000 kronor i Kungl. Maj:ts förslag och slutsumman upptagen till 15,103,000 kronor i utskottets i stället för 15,125,000 kronor i Kungl. Maj:ts förslag.

Det är egendomligt, att i vårt land vissa frågor emellanåt hafva så svårt att bringas till ett lyckligt slut, oaktadt de synas vara ganska enkla. Så förhåller sig också, synes det mig, med denna fråga om en viss kortare tids ledighet åt postbetjante. Det var för öfver 30 år sedan, som järnvägsbetjante erhöilo 15 dagars ledighet under året. 1892 och 1893 väckte generalpoststyrelsens förslag om viss tids ledighet åt posttjänstemännen. 1894 bifölls detta af Riksdagen. Men under den debatt, som då ägde rum, uttalades af min granne här till höger en erinran därom, att det väl vore skäl att bereda ledighet icke blott åt tjänstemännen vid posten, utan äfven åt betjäningen. Generalpoststyrelsen upptog detta i sitt statsförslag till 1895 års riksdag och begärde då 10,000 kronor för att kunna under någon tid bereda ledighet åt en del af betjäningen. Frågan hade emellertid icke då mognat mer, än att Kungl. Maj:t fann detta belopp vara alldeles för högt och icke ansåg sig kunna af Riksdagen begära mer än 5,000 kronor. Då väcktes af herr Hedin motion om bifall till generalpoststyrelsens förslag. Statsutskottet, som naturligt var, ansåg sig icke böra vara mera konungsligt sinnadt än Kungl. Maj:t själf, och nöjde sig med de 5,000 kronorna. Detta var således 1895 års statsutskotts af 1904 års statsutskott återopade uppfattning. Men denna kammare och sedermera Riksdagen vid gemensam votering beviljade det af generalpoststyrelsen föreslagna högre beloppet, 10,000 kronor. Detta belopp har sedermera blifvit oförändradt, på det sätt nämligen, att det höjts endast med så mycket, som motsvarat den år efter år fortgående ökningen i betjänernas antal. Beloppet är nu uppe i 16,000 kronor. Men därmed kan man, om man går ut från att ledigheten bör omfatta 15 dagar, bereda ledighet åt endast ungefär $\frac{1}{3}$ af hela kåren. Nu har generalpoststyrelsen under dessa tio år fått samla erfarenhet, och denna erfarenhet är af den beskaffenhet, att styrelsen ansett sig böra och

*Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)*

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

kunna hos Kungl. Maj:t begära framställning till Riksdagen om en sådan höjning i anslaget, att möjlighet måtte ernås att bereda denna korta tids ledighet åt flertalet eller samtliga postbetjante.

Skälen härtill hafva varit många. Det har, då anslaget icke räckt till för alla, visat sig vara ytterst svårt att fördela det så, att rättvisa kunnat iakttagas och de mest behöfvande verkliga fått del däraf. Det finnes många orsaker härtill. Det är distriktscheferna, som fördela anslaget. Om man går ut ifrån, att ledigheten endast bör gifvas åt den äldsta tredjedelen af vaktbetjante inom kåren, så innebär detta ej full rättvisa, enär många yngre vaktbetjante finnas, som äro mera ansträngda eller mera sjuka än andra, som äro äldre. En del distriktschefer hafva återigen verkligen försökt att dela ut anslaget åt dem, som enligt deras uppfattning utgjort den ledighet mest behöfvande tredjedelen. Då har det emellertid varit svårt för dem att hafva tillräcklig personalkänedom i afseende å den stora kåren inom hvarje särskildt distrikt för att kunna träffa det rätta, och dessutom har detta helt naturligt väckt missnöje hos somliga, som ansett sig vara orättvist förbigångna och andra orättvist gynnade. Förfar man åter, såsom också varit ifrågasatt, på det sätt, att man låter alla postbetjante få ledighet, så blir det så litet, endast 4 à 5 dagar, att någon verklig nytta däraf icke kan uppkomma.

Men hufvudskälet för generalpoststyrelsen och förmodligen äfven för Kungl. Maj:t att framlägga detta förslag har varit, att så som posttrafiken numera stegrats, samtliga eller åtminstone de allra flesta postbetjante hafva en så ansträngande tjänstgöring, att de verkligen behöfva under någon kortare tid få hvila från arbetet, från det dagliga och ständiga släpet. De behöfva vara alldeles fria under 14 à 15 dagar. Enligt min uppfattning behöfva de ovillkorligen en sådan ledighet. Men deras ekonomi tillåter dem icke att förskaffa sig denna ledighet, om de själfva skola bekosta vikarie. Jag försäkrar kammarens ledamöter, att åtminstone enligt min uppfattning den kostnadsfria ledigheten varit för de vaktbetjante, som kommit i tillfälle att få åtnjuta densamma, en källa till verklig glädje. Jag hemställer därför till kammarens ledamöter, om det icke verkligen är skäl att här göra en gärning utaf rättvisa och billighet genom att utsträcka den förmån, som nu endast en del har sig tillerkänd, till hela postbetjäntkåren och sålunda bereda dem denna 15 dagars ledighet. Tiden är ändock icke lång i förhållande till deras arbete, och summan, som det gäller, är icke stor gent emot postverkets stora öfverskott, hvarom här förut talats.

Jag tror mig därför, herr talman, hafva fullt fog att yrka bifall till den af herrar Fränckel med flere afgifna reservationen.

Herr Hammarskjöld: Jag skall villigt erkänna, att det finnes ganska goda skäl, som tala för bifall till Kungl. Maj:ts framställning därom, att alla postbetjante skulle hafva rättighet till 15 dagars årlig semester med åtnjutande af full aflöning. Men denna sak tål att tänka på, innan man fattar beslut angående densamma

på grund af de konsekvenser, som ett bifall till Kungl. Maj:ts framställning skulle hafva med sig. Är det någon enda i denna kammare, som betvivlar, att, om Riksdagen bifölle detta förslag, det icke sedermera från hvartenda ett af de statens verk, där vaktmästare eller betjante finnas anställda, skulle framställas anspråk om beredande äfven för dem af samma tillfälle till semester? Jag har för min del mycket svårt att förstå, huru man med fog skulle kunna säga nej till sådana framställningar, sedan man bifallit den ifrågavarande. Det är mycket möjligt, att det går därhän — och jag håller för troligt, att det icke dröjer så länge, innan det går därhän — att Riksdagen bifaller den framställning, som nu blifvit gjord rörande postbetjante. Jag skall gärna erkänna, att en del af dem, t. ex. brefbärarna hafva en mycket ansträngande tjänstgöring och väl behöfva sin ledighet. Jag unnar dem mycket gärna att få den. Men tror, som sagdt, att Riksdagen bör betänka sig väl, innan Riksdagen bifaller det af Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget, samt noga öfverväga, hvilka kostbara konsekvenser detta komme att draga med sig.

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

Nu har ju utskottet föreslagit, att det förut beviljade beloppet af 16,000 kronor skulle höjas till 25,000 kronor. Kungl. Maj:t har begärt 47,000 kronor. Således skulle 25,000 kronor räcka till drygt hälften af alla postbetjante. Jag hemställer, om det icke vore skäl att för denna gång stanna vid detta belopp och icke gå längre, då man icke i siffror räknat ut, hvad följden skulle blifva af ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Det är endast fruktan för konsekvenserna och ovissheten om, hvilka kostnader dessa konsekvenser skulle medföra, som gör, att jag för min del icke kan vara med om Kungl. Maj:ts förslag, utan härmed ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindgren i Örebro: Nog är jag sparsamhetsvän, men jag vill erinra om, att det gäller att spara på ett rätt och framför allt på ett *rättvist* sätt. Det är icke alltid, som det endast gäller pänningar. Hvad nu är fråga om, är i synnerhet att spara postbetjantes ansträngda krafter och hälsa, så att man icke onödigtvis gör dem i förtid olämpliga till tjänstgöring genom för mycket arbete. Därjämte bör man söka förekomma, att det berättigade missnöjet hos dem öfver nuvarande förhållanden ej blir alltför stort. Som jag har varit hyresvärd för ett större postkontor i tio års tid, så har jag haft tillfälle att på nära håll se postbetjantes ganska ansträngande arbete, och jag kan vitsorda, att de äro ansträngda icke blott om hvardagarna, utan också om söndagarna och turvis äfven om nätterna. De kunna väl behöfva en liten hvila. Nu är det endast fråga om att bereda dem 15 dagars ledighet, om möjligt under sommaren. Jag vill också erinra därom, att vi alla hafva stora fordringar på dem, på deras punktlighet och plikttrohet. Vi böra därför gå dem till mötes genom att bifalla det förslag, som nu framställts om någon ledighet för dem. De kunna mycket väl behöfva den.

Den föregående talaren nämnde, att vi i så fall skulle nödgas

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

bevilja liknande förmåner äfven på många andra håll. Detta kan vara sant. Om behofvet kräver det, böra framställningar därom bifallas så långt, som möjligen kan ske. Men låtom oss påminna oss, att här gäller det postbetjante och att just deras arbete är synnerligen ansträngande. Säsom jag nämnde hafva de icke söndagarna lediga och icke ens nätterna. I den stad, som jag har äran representera, har emellanåt hållits konserter eller någon annan tillställning för att samla medel till hjälp för postbetjante att aflöna ersättare under deras ledighet. Låtor hafva till och med varit ute för insamlande af penningar på enskild väg. Detta är ju ganska bra och efterföljansvärdt, men jag tror icke, att det kan tillämpas på så många eller åtminstone icke på alla platser, och jag tror icke, att det är staten värdigt att statens tjänare på detta sätt skola behöfva understödjas.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Hedin: Herr talman! Jag har att vid denna punkt yttra några ord icke blott om den nu afhandlade frågan utan äfven om en annan sak, som kan hänföras under förevarande moment, nämligen frågan om generalpoststyrelsens rekrytering, en sak, hvarom man numera kan tala, sedan postverket lyckligtvis återfått sin reformvänligt sinnade chef.

Det är ett önskemål, som delas af många inom postverket — jag vet det, ty jag har därom gjort förfrågan på åtskilliga håll — att generalpoststyrelsens personal måtte rekryteras ur de praktiska posttjänstemännens led. Postverket är ju i eminent mening ett praktiskt verk, ett verk, som lefver, andas och hafver sin tillvaro i reformer. Men för att kunna genomföra sådana behöfves inom styrelsen personer, som under praktisk tjänstgöring studerat postverket, personer som själfva gått igenom graderna. Enligt hittills följda principer hafva väl dylika personer aldrig fått träda in i styrelsen. Det är dock sådana personer, som kunna samverka med en reformvänlig chef, genom att för honom utreda, huru den eller den af chefen påyrkade reformen utan svårighet och utan att stöta på kantigheter skall kunna genomföras, utredningar, som ej kunna åvägbringas, åtminstone icke i samma mån och i flera fall platt inte, därest chefen omgifver sig med, låt vara i andra hänseenden, mycket dugliga personer ur den vanliga sedentära administrationen. Det skulle således blifva till gagn för postverket, d. v. s. till gagn för hela den stora svenska allmänheten, om generalpoststyrelsen rekryterades på sätt jag nu nämnt. Jag har därför velat rekommendera denna sak till benäget behjärtande af postverkets chef.

Sedan generalpostdirektören här nu talat för, att Riksdagen måtte bevilja det lilla belopp, som behöfves för att kunna bereda någon mindre tids ledighet åt samtliga postbetjante, vore det i själfva verket icke rimligt, att Andra Kammaren därtill svarade nej. Ty det är icke någon vanlig företeelse, att en chef för ett verk företrädesvis tager till orda för verkets lägst stående tjänare, för dem, som ha de minsta utvägarne att kunna göra sina önsk-

ningar gällande. Det är ett tidens tecken, att han gör, hvad många andra i hans ställe skulle underlåta; och det är ett tecken att segra i.

Ang. anslag till postverket.
(Forts.)

Jag är viss på, att denna sak skall komma att blifva ytterligare belyst från annat håll, så att vi slippa en votering om densamma. Emellertid har jag velat tillkännagifva, huru jag kommer att rösta, om vi skulle komma därhän.

Herr Sjö: Herr talman! I olikhet med den näst föregående talaren kommer jag att yrka bifall till utskottets hemställan.

Här har af tvenne föregående talare betonats, att postbetjante ha en mycket ansträngande sysselsättning. Jag vill visst icke bestrida, att så är förhållandet. Men om dessa båda herrar ville komma ut på landsbygden och taga i betraktande därvarande arbetare, såväl fabriks- som jordbruksarbetare, skulle de få se, att dessa arbetare ha ett än mera ansträngande arbete att utföra än dessa postbetjante. Jordbruksarbetarne, som jag närmast känner till, arbeta från tidigt på morgonen till sent på aftonen. De få det oakadt minsann ingen ledighet, utan för så vidt de själft vilja bekosta den.

Uti ett af 1902 års Riksdag antaget aflöningsreglemente för postverkets personal föreskrifves, att vid distrikts- eller lokalförvaltning anställd vaktbetjänt må kunna i den mån i sådant afseende till vikaries ersättande anvisadt anslag förslår, tilldelas ledighet högst 15 dagar under ett och samma kalenderår med bibehållande af sin aflöning. Det belopp som för närvarande får användas härtill belöper sig till 16,000 kronor. Då statsutskottet nu föreslagit en höjning af beloppet till 25,000 kronor, hemställer jag, om man icke kan hafva skäl att vara nöjd därmed. Jag vill i likhet med herr Hammarskjöld på kalmarbänken säga, att, om vi slå in på den väg, som generalpostdirektören och herr Hedin vilja att vi skola göra, vi få vara beredda på att taga konsekvenserna af ett sådant beslut. Men äro herrarne verkligen benägna att bevilja samma förmån åt alla öfriga ämbetsverks betjante? Jag hemställer till generalpostdirektören, om vi böra göra det. Nej, låt oss taga små och säkra steg och icke gifva ut mer än nödigt är till semestervikariat.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Westring: Herr talman, mina herrar! De talare, som yrkat bifall till statsutskottets förslag, hafva hufvudsakligen grundat sitt yrkande därpå, att ett antagande af Kungl. Maj:ts förslag vore ett farligt prejudikat därför, att det i en framtid skulle komma att medföra stora utgifter, i ty att alla öfriga ämbetsverks betjante skulle komma att begära en liknande förmån. Gent emot denna farhåga ber jag att få fästa uppmärksamheten därpå, att här i själft verket icke föreligger någon ny princip. Denna princip började tillämpas redan 1895, när Riksdagen frångick Kungl. Maj:ts i frågan framlagda förslag, som afsåg att bereda den ifrågavarande förmånen

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

åt postbetjänt, då, såsom det hette, särskildt ömmande omständigheter såsom sjukdom, försvagad hälsa eller hög ålder föreläge, och i stället beslöt att denna förmån skulle kunna beviljas jämväl utan att dylika särskilda tvingande skäl därför föreläge, dock med begränsning inom det anslag, som samtidigt beviljades eller 10,000 kronor. Det är endast ett fullföljande af den då antagna principen, som nu föreslås; och förslaget står i full överensstämmelse med hvad som i detta afseende gäller för betjante i ett annat större kommunikationsverk, statens järnvägar, där betjänteklassen åtnjutit denna förmån i mera än 30 år.

Nu har visserligen statsutskottet tillstyrkt en sådan höjning i anslaget, att den skulle sätta generalpoststyrelsen i stånd till att i vidsträcktare mån än hittills meddela postbetjänt dylik ledighet. Under det att, med den nuvarande summans storlek, till vikariatsersättning för hvarje postbetjänt endast kan användas ett belopp af 12 kronor 80 öre skulle med den af utskottet förordade summan ett belopp af 17 kronor 85 öre kunna för hvarje postbetjänt användas, hvaremot, om den af Kungl. Maj:t föreslagna summan anvisades, därtill kunna användas ett belopp af 33 kronor 57 öre, d. v. s. ungefär dubbla det belopp som utskottets förslag afser. Men de skäl, som för det af Kungl. Maj:t framlagda förslaget anförts, synas verkligen utgöra fullgiltig anledning att nu taga steget fullt ut och bevilja så stort anslag, att alla de, beträffande hvilka icke i följd af omständigheterna hinder föreligger, må kunna komma i åtnjutande af någon tids sammanhängande ledighet.

Bland dessa skäl vill jag särskildt betona, att det för närvarande ligger i distriktsförvaltningarnes händer att bestämma hvilka betjante som skola erhålla kostnadsfri ledighet. Men det är helt naturligt, att det måste vara ytterst svårt för dessa myndigheter att så verkställa fördelningen, att den utfaller fullt rättvist. Det uppstår också alltid bland den utestängda personalen missnöje däröfver, emedan en hvar anser sig lika berättigad till denna förmån. Ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle helt och hållet aflägsna detta missnöje.

För öfrigt har det här med sådan styrka framhållits, huru väl postbetjante äro i behof af denna ledighet, att jag icke behöfver orda något vidare därom.

Jag ber nu endast att få rekommendera förslaget till kammarens benägna behjertande.

Herr Thorsson: En ärad talare, herr Sjö, på smålandsbänken anförde såsom skäl för afslag å den framställda begäran om den kostnadsfria ledighetens utsträckning till postverkets samtliga betjante, att såväl jordbruks- som fabriksarbetare på landsbygden finge *slita* och *arbeta* så oerhördt mycket, utan att de fingo någon kostnadsfri ledighet. Jag skall be att till den ärade representanten få frambära mitt tack för hans erkännande af fabriks- och landtbruksarbetarnes dåliga ställning. Men längre kan jag icke följa honom. Ty han utgick från den uppfattningen, att dessa arbetares dåliga ställning borde utgöra skäl för afslag å före-

liggande framställning om förbättrade villkor för en annan grupp af arbetare. Jag hyser framför allt den uppfattningen, att staten icke bör uppträda såsom en knuslig arbetsgifvare. I förevarande fall har ju Riksdagen redan fastslagit principen om kostnadsfri ledighet, i ty att den beviljat anslag till dylik ledighet för postbetjänt under 7 å 8 dagar. Nu är det endast fråga om att höja detta anslag så, att denna ledighet kan utsträckas några dagar längre. Nog bör man väl kunna vara med därom utan att låta afskräcka sig af den omständigheten, att möjligen i en framtid andra grupper af betjänte skulle kunna framkomma med begäran om samma förmån. Jag tviflar icke håller på, att icke sådana förslag skola framkomma. Men likaväl som man anser, att det är med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att statens tjänstemän skola hafva en månads eller kanske ännu längre tids semester, likaväl bör det vara med billighet och rättvisa öfverensstämmande, att dess betjänte erhålla någon viss tids ledighet.

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

Efter hvad jag hört, skulle det vara meningen att, med den redan tillmätta ledigheten, särskildt ihågkomma de betjänte, som äro anställda vid reseposten. Men jag tror, att det fördelas på det sättet, att i de olika distrikten litet kommer hvarje postbetjänt till godo, så att man redan nu tillämpar den principen att tilldela så många som möjligt af postbetjänte några dagars ledighet. För att nu förekomma, att det begås någon orättvisa vid fördelningen af semesterbidragen, synes det mig rimligt att bifalla den af Kungl. Maj:t gjorda framställningen om ett anslag i och för tilldelande åt *samtliga* ordinarie postbetjänte af en semester på 14 dagar. De konsekvenser, som följa af detta belut, kunna med säkerhet både staten och Riksdagen bära, så att enligt min tanke dessa icke böra afskräcka någon från att rösta för Kungl. Maj:ts förslag i detta hänseende. Synnerligast nu, sedan kammaren afslagit den begärda lönefyllnaden, är det af dubbel anledning önskvärdt, att den gjorda framställningen bifalles. Det förra beslutet innebär ju, att allt framgent postbetjänte nödgas afstå ifrån möjligheten att hyra lämplig bostad här i hufvudstaden, såvida de nämligen ej vilja inhysa ett större eller mindre antal inneboende, hvilket åter menligt inverkar på deras lefnadsförhållanden i hemmet. Och jag tror, att detta är ett så starkt talande skäl, att vi böra bifalla den begärda ledigheten, hvarför jag, herr talman, yrkar bifall till reservationen.

Häruti instämde herrar *Branting* och *Larsson* i Västerås.

Friherre Barnekow: Herr talman, mina herrar! Denna fråga är icke ny, ty den har återkommit, om icke vid hvarje riksdag, så åtminstone mycket ofta. Det var mycket länge sedan jag yttrade mig i frågan, men jag skall dock be att få tillkännagifva, att jag står på samma ståndpunkt nu i dag, som jag stod för flera år sedan. Och jag skall instämma med den talare, som i dag sagt, att våra postbetjänte äro mycket hårdt ansträngde. Jag är alldeles förvissad därom, och jag vill gärna bereda dem någon

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

lättnad, men hvarför äro de öfveransträngda? Jo, på grund af de orimliga pretentioner, som städernas invånarne hafva att få brefven sig tillställda. Jag säger, att det är orimliga pretentioner att begära, att, när jag bor här i Stockholm 5 à 6 trappor upp, denne stackars postbetjänt skall springa upp till mig 4 à 5 gånger om dagen med bref. Finge jag hem dem till min bostad, så måtte väl pretentionerna därmed kunna vara tillfredsställda. Jag har t. ex. i staden Lund sett, att det nere i porten varit anbragt en postlåda, där man lade in brefven och där man äfven själf kunde få hämta sådana. Genom en sådan anordning, därom är jag förvissad, skulle antalet af dessa postbetjante kunna minskas betydligt, och inom samma ram som nu, med samma anslag som nu, skulle mycket väl tillfälle kunna beredas till större ledighet. Jag vill ännu en gång upppepa: hvarför dessa stackars människor äro så betungade, det är för de orimliga pretentionernas skull, som folk i de stora städerna ha att få brefven uppburna och lagda nära nog på bordet.

Här har talats om arbetarne på landet. Jag skall ej beröra detta, men jag kan ej underlåta att beröra något annat, som äfven förut har varit på tal, oaktadt jag vet, att det på många håll icke gillas. Hvad tro herrarne, att ett bref kostar oss på landet, innan det kommer oss i handom? Jo, kanske hvarje bref står oss till 20 à 25 öre. Vi få ju betala postväskearfvide och postbuden kosta oss ganska betydligt m. m.; och när vi ha dessa extra utgifter för våra bref, sitta herrarne här i de stora städerna och behöfva blott räkka ut handen efter sina bref. Det mesta besväret de hafva är att öppna dörren och räkka ut handen, ja, de behöfva ej ens det, utan de låta brefven falla ned i en låda, anbragt innanför dörren. Detta är pretentioner på bekvämlighet, som jag anser vara alldeles för stora. Vilja herrarne afstå från dylika bekvämligheter, skall det nog visa sig, att det fins tillräckligt med penningar för att bereda dessa postbetjante ledighet utan förhöjning i anslaget. Det är därför jag hoppas, att min röst icke måtte alltid för hvarje gång jag uppträder i denna fråga förklinga ohörd, utan att man åtminstone i någon mån beaktar hvad jag sagt; och det är i den förhoppningen, som jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr *Mallmin* instämde häruti.

Herr *Hammarskjöld*: Herr talman, mina herrar! Uppmärksamheten har blifvit fäst på, att här är något misstag eller fel begånget i mom. e) af statsutskottets utlåtande. Där står nämligen: »att Riksdagen må, under förutsättning af bifall till hvad utskottet under mom. d) föreslagit och med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 12 januari 1904 föreslagna ändringar i postverkets stater, för år 1905 beräkna dessa stater till följande belopp», som sedermera angifvas. Ser man efter i propositionen sid. 57, så står där omkostnadsstaten upptagen till 7,095,000 kronor, men här i utskottets förslag står samma stat upptagen till 7,073,000 kronor. Skillnaden utgör de

22,000 kronor, som utskottet har velat pruta bort. Det är klart, att under sådana förhållanden man icke kan låta punkt e) vara oförändrad, ty då skulle uppgifterna strida mot hvarandra. Jag skall därför be att få hemställa, att kammaren ville ändra punkt e) på samma sätt, som Första Kammaren har gjort, nämligen så, att punkten skulle få samma lydelse, som utskottet föreslagit, ända till och med orden »i postverkets stater», hvarefter skulle följa: »dock med den jämkning beträffande anslaget till traktamente åt postvaktbetjante, som utskottet enligt hvad här ofvan yttrats ifrågasatt, för år 1905 beräkna dessa stater till följande belopp» etc.; och anhåller jag att få yrka bifall härtill.

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

Medan jag har ordet, skulle jag vilja säga något litet med anledning af hvad som yttrades af herr statsrådet och chefen för civildepartementet. Han nämnde, att här icke vore fråga om någon ny princip, utan att principen redan en gång vore fastställd i och med det att anslag har blifvit beviljadt för att kunna bereda somliga vaktbetjante semester. Jag vågar påstå, att det är en mycket stor skillnad mellan att anslag har blifvit beviljadt för att gifva *en del* af dem semester och att, såsom nu begäres, vi skulle fastslå, att *alla* skulle ha semester. Det är ju att lägga om frågan på ett helt annat sätt. Detta kan således icke sägas vara samma princip, utan det är här fråga om en alldeles ny princip. Jag fäster mig för min del icke så mycket vid själfva beloppet, ty jag medgifver gärna, att postverket har tillräckliga tillgångar att betala detta belopp, utan jag fäster mig just vid den nya princip, som man vill slå in på, nämligen att alla ovilkorligen skola ha rätt till semester. Det är, såsom jag förra gången yttrade, farhågorna för konsekvenserna, som bestämt min ställning till frågan, och äfven om jag anser det troligt, att denna framställning inom en kanske icke aflägsen framtid kommer att bifallas, har jag dock velat uttala ett varningsord, att kammaren, innan den fattar beslut, skall tänka på hvad som kommer efter.

I öfrigt har det erinrats om, att redan sedan 30 år en lagstadgad semester har funnits vid statens jernvägar. Ja, det är sant, och jag gläder mig åt, att den finns der; men det är allt en betydlig skillnad på tjänstgöringen i postverket och tjänstgöringen vid järnvägarna. Nog är den senare tjänstgöringen betydligt mera nervslitande, äfven om jag villigt skall medgifva, att brefbärarne få gå många trötta fjät och att äfven de behöfva hvila. Emellertid fasthåller jag mitt yrkande på bifall till utskottets förslag med den af mig däri nyss angifna förändringen.

Herr Lindgren i Örebro: Herr talman! En föregående talare har påpekat, att många arbetare och särskildt jordbruksarbetare få slita mycket ondt, mycket mera än dessa vaktbetjante; och detta skulle nu vara ett skäl att icke bifalla den begärda förmanen åt dessa betjante. Ja, nog kan det vara sant, att jordbruksarbetarne m. fl. i många afseenden ej ha det så bra ställt, men jag ber dock att få påpeka, att dessa jordbruksarbetare och andra kroppsarbetare dock kunna taga sig en stunds hvila emellanåt, då

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

det så passar sig. De kunna slippa att vara ute i svårt väder, de kunna då hålla sig inne och sköta arbete inomhus. De kunna äfven, åtminstone i regel, ha ledigt om söndagarna och om nätterna. Men så är icke förhållandet med postbetjante. Dessa måste vara ute i alla väder och, åtminstone i de större städerna, där man har järnvägsstationer, hämta post på nätterna och utföra annat nattarbete. Så fordrar man äfven punktlighet af dem, de måste infinna sig till tjänstgöring snart sagdt på minuten för att hinna med hvad de skola göra, hämta och aflämna post etc. Äfven vill jag påpeka, att som postkontoren vanligen ligga »midt i byn», d. v. s. ha de bästa lägen i staden, få postbetjante därigenom ej råd att hyra i närheten af postkontoret, enär hyrorna där äro för höga, utan de måste hyra i utkanterna, där hyrorna äro billigare. Därigenom få de ytterligare anstränga sig genom att gå många gånger om dagen mellan bostaden och postkontoret i och för tjänstgöring. Och vidare kommer därtill, att, då de hafva $\frac{1}{2}$ à 1 timmes ledighet, de ej hinna gå hem på den tiden och hvila, utan måste stanna kvar i tjänstelokalen. Jag tror därför, att den i reservationen gjorda framställningen är rimlig och väl befogad, och jag ber att få vidhålla mitt instämmande däri.

Det talades nyss här om, att man ej skulle fastslå, att alla skulle hafva semester. Jo, om alla äro ansträngda och arbeta punktligt och ordentligt, så böra de alla få semester. I den stad jag bor har det händt, att blott ett par tre af de gamle fått en liten tjänstledighet på sommaren, under det att kanske andra, som voro lika gamla och lika ansträngda, fingo vänta; och de fingo då gå undrande, när deras tur skulle komma. Detta är ej lämpligt, anser jag, utan det vore riktigast att bevilja allesammans denna ledighet, som ju blott skulle omfatta 15 dagar. Då det ej är omöjligt att få ersättare för dem under ledighetstiden, så blir det hela ju blott en penningfråga och en obetydlig sådan. Vårre vore det, om ej tillräcklig personal funnes. Vi bevilja ju ofta stora anslag, då man kanske borde säga nej. Låtom oss då ej spara nu, då det är fråga om ett litet belopp och då det gäller att bisträcka och uppmuntra dessa svagt aflönade postbetjante. Och jag tror, att det är så mycket större skäl för oss att bifalla reservationen, som vi ju redan afslagit hvad som begärdes i första punkten.

Jag instämmer fortfarande i yrkandet på bifall till reservationen.

Herr von Friesen: Herr talman! Då jag är en af reservationerna vid denna punkt, ber jag att få säga några ord i frågan till bemötande af hvad några talare här nyss förut yttrat.

Jag vill ej så mycket fästa mig vid friherre Barnekows anförande. Han klagade öfver att hans stämman här förklingar ohörd, när han talar om förevarande sak; men jag undrar, om det icke är med rätta. Han uppehöll sig vid, att det är så bekvämt tillståndt för oss här i Stockholm att få våra bref; men *hvarför* är det ordnad så? Jo, därför att det medför så stora inkomster

för postverket. Ju mindre bekvämt man ordnar det i de större städerna, dess mindre kommer postverket att anlitas, och dess mindre blifva då verkets inkomster. Det är ur ren affärssynpunkt man inrättat de ofta förekommande utbärningsturerne i de stora städerna. Herrarne skola icke tro, att de inkomster, som tillfalla postverket från de stora städerna, äro obetydliga! Postverkets hela uppbörd för år 1902 belöper sig till 12,800,000 kronor i rundt tal. Af denna summa kommer cirka 2,706,000 kronor på Stockholm, 979,000 kronor på Göteborg och 587,000 kronor på Malmö, eller i allt 4,272,000 kronor. Mer än $\frac{1}{3}$ af postverkets hela uppbörd kommer således från dessa tre stora städer. Tro herrarne icke, att detta väsentligen beror därpå, att man vidtagit så praktiska anordningar, att det för allmänheten är fördelaktigt att använda posten? För öfrigt vill jag upprepa en annan invändning, som jag alltid gjort mot friherre Barnekow, nämligen att fördelarne af de bekväma postala anordningarna i de stora städerna komma äfven korrespondenterna i landsorten till godo, ty att bref, som anlända till Stockholm, hastigt utdelas, är minst lika fördelaktigt för afsändarne i landsorten som för mottagarne i hufvudstaden. Hvad för resten beträffar dessa bref från landsorten, så förorsaka de ofta rätt mycket besvär för dem, som skola taga emot breven. Jag vill emellertid ej tala om detta nu, utan jag vill endast framhålla, att om man vill drifva postverket som en affär, skall man ock sköta det som en affär och laga, att man får stora inkomster däraf.

Hvad nu särskildt angår här föreliggande fråga, har man uttryckt farhågor för att ett bifall till reservationen skulle medföra så stora konsekvenser. Jag vill då först säga det, att en af de konsekvenser, som man fruktar för, icke alls är att befara. Här har nämligen sagts, att om samtliga postbetjante finge rätt till semester, skulle äfven vaktmästarne hos generalpoststyrelsen få det, och följaktligen blefve det prejudikat för att äfven alla andra vaktmästare i de centrala ämbetsverken skulle hafva det. Ja, om de *borde* få det eller icke, därom vill jag ej yttra mig; men icke blefve det en konsekvens af den saken, som är före nu. Här gäller det endast betjante vid distrikts- och lokalförvaltningarna, således icke betjante, som äro anställda i det centrala ämbetsverket, generalpoststyrelsen. Det har ej ifrågasatts någon ändring i aflöningsreglementet, och där finnes icke upptagen någon semester för betjante hos generalpoststyrelsen, utan endast för vaktbetjante, som äro anställda hos distrikts- eller lokalförvaltningarna. § 4 i nämnda reglemente, som handlar om semester för hos generalpoststyrelsen anställda tjänstemän, nämner icke ett ord om vaktmästarne hos styrelsen. I § 5 däremot heter det: »Vid distrikts- eller lokalförvaltning anställd vaktbetjant må kunna, i den mån i sådant afseende till vikaries ersättande anvisadt anslag förslår, tilldelas ledighet högst femton dagar under ett och samma kalenderår med bibehållande af sin aflöning». Det är meningen, att den paragrafen i aflöningsreglementet skall stå kvar alldeles oförändrad. Reservanterna föreslå blott, att summan skall tagas till så

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

högt, att det blir möjligt att bereda ledighet åt alla vid distrikts- och lokalförvaltning anställda betjante; men det anslag, som här begäres, 47,000 kronor, får icke öfverskridas, den bestämmelsen gäller allt fortfarande. Om det blir som reservanternas hemställa, efter Kungl. Maj:ts förslag, att 47,000 kronor beviljas för ändamålet, behöver anslaget ej öfverskridas, och alla betjante, som äro anställda vid distrikts- och lokalförvaltningarna, kunna i alla fall få semester. Således är faran för konsekvenser af denna art utsluten.

Faran för andra konsekvenser är ej heller så stor. Vi hafva sett, hur länge järnvägsbetjante haft rätt till semester, och det har dröjt 35 år, eller så ungefär, innan konsekvensen häraf börjat dragas för postbetjante. För resten kan jag ej inse, att det vore någon fara för handen, äfven om vi skulle draga ut alla konsekvenserna. Här begäres det i dag 22,000 kronor för ett af statens allra största verk, nämligen postverket. Huru mycket tro herrarne då, att det skulle behövas, om vi droge konsekvenserna för samtliga verk? Jag tvekar på att det ginge upp till en bråkdel af felräkningen på en pansarbåt! Det är således icke några farliga konsekvenser. Jag anser därför, att man icke på något sätt behöver vara rädd för konsekvenserna.

Nu säges det, att statsutskottet varit så välvilligt, att det bevarat drygt hälften af det begärda beloppet. Då tycker jag att kammaren kunde vara lika välvillig som statsutskottet och bevilja ä ven andra hälften!

Med herr von Friesen förenade sig herrar *Darin, Thylander, Berg* i Göteborg, *K. G. Karlsson* i Göteborg, *Granlund, Nydal, Johansson* i Öija, *Moll friherre De Geer* och *Ljunggren*.

Herr Sjö: Herr talman! Jag har begärt ordet endast för att förena mig med herr Hammarskjöld i hans yrkande och afstår därför från att vidare yttra mig i frågan.

Friherre Barnekow: Herr talman, mina herrar! Då jag begärde ordet, var det egentligen blott min afsikt att återtaga mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan och förena mig med herr Hammarskjöld.

Sedermera har emellertid en gammal motståndare till mig i denna fråga uppträdt emot mig, och det kan ej nekas, att jag då är ganska hågad att svara några ord. Han sade bland annat, att min röst förklingar ohörd, därför att jag har orätt. Ja, det beror mycket på; det beror från hvilken sida man ser saken. Frågan är nämligen, om det är därför att utdelningen af post är så bekvämt ordnad i de större städerna, som man anlitar postverket så mycket, och om därigenom större inkomster tillföras det. Jag undrar vidare, om brefven icke ändå komma att bäras hem till bostaden, ifall man sätter en breflåda nere i förstugan. Icke lärer väl det minska korrespondensen!

Vidare upprepade den ärade talaren äfven denna gång sitt påstående, att de bekväma postala anordningarna i Stockholm

göra sitt till att underlätta korrespondensen från landsorten. Jag frågar då: vore det ej skäl i att också underlätta mottagandet för oss landsortsbor af vår post från Stockholm? För resten, menade talaren, mottaga stockholmarna många bref från landsorten, som vålla dem rätt mycket besvär. På detta vill jag svara den ärade talaren, att äfven vi landsortsbor kunna få ganska obehagliga bref från Stockholm!

*Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)*

Korteligen, jag kan ej finna, att jag här vid lag har orätt på alla punkter. Det besynnerliga i saken är emellertid, att när herr von Friesen och jag stanna i olika meningar i detta hänseende, får jag alltid orätt. Så är äfven uppfattningen i pressen, där man beskyller mig för att vilja förtrycka dessa stackars breffbärare. Jag frågar hvem det är, som förtrycker dem mest, den, som fordrar att de skola springa 5—6 trappor upp för att aflämna posten, eller jag, som önskar att de skola aflämna den nere i förstugan. När härtill kommer att jag säger, att de pengar, som man använder till att bekosta detta onödiga springande i trapporna, borde man kunna använda till att gifva breffbärarne semester för, undrar jag, om det ej är jag, som mera står på deras sida.

Herr Hammarlund: Jag har begärt ordet för att i min mån belysa friherre Barnekows nu ånyo framkomna gamla käpphäst, nämligen att städernas invånare hafva så orimliga anspråk och höga fordringar och äro så gynnade på alla sätt i postalt hänseende. Jag tror för min del, att de anordningar, som i större städer vidtagits för postens utbärande, skett helt enkelt i postverkets eget intresse, men icke för att särskildt gynna stadsborna. Dessa »orimliga fordringar» — som den ärade talaren kallade dem — hafva städernas invånare aldrig uppställt, så vidt jag vet; utan postverket har själf vidtagit dessa åtgärder för att på billigaste och bekvämaste sätt blifva af med försändelserna.

Jag skall be att i allra största korthet få påvisa detta.

Hela antalet postförsändelser i Sverige uppgick för år 1902 till 334 millioner. Af dessa kommo på Stockholm icke mindre än 104 millioner eller nära tredjedelen af hela antalet. Mina herrar, läggen märke till denna siffra! 104 millioner postförsändelser ensamt på Stockholm. Det gör i medeltal öfver 280,000 försändelser om dagen.

Detta gäller afgående försändelser. Så många äro naturligtvis ej de ankommande. Men på breffbärarexpeditionen har beräknats, att de utgöra omkring fjärdedelen, alltså i medeltal omkring 70,000 försändelser, som postverket dagligen skall söka blifva af med här i Stockholm.

Hur skulle det nu gå, om vi finge det ordnad i Stockholm liksom friherre Barnekow har det hemma i Vinslöf? Jo, då skulle hvar och en gå och hämta sina bref på posten. Det är, som sagdt, omkring 70,000 försändelser pr dag som skola utdelas, och i Stockholm finnas omkring 300,000 invånare. En oändlig rad af folk skulle således hvar dag komma till posten och fråga efter bref. Försändelserna måste i förväg vara ordnade på ett eller annat sätt,

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

och i de stora expeditionslokaler, som måste anskaffas, skulle en lång rad af tjänstemän besörja utlämnandet. I stället för att nu utlämnandet bekvämt sker genom postbetjante med låg afföning, skulle utlämnandet med betydligt större kostnad och större arbete handhafvas af tjänstemän.

Allt detta har postverket insett. Härtill kommer, att många bref aldrig skulle blifva efterfrågade. Men man kan ju ej låta brefven hopas där, utan man måste göra sig af med dem, ty eljest blefve posthuset fullt, och man skulle blifva tvungen att bygga flera posthus. Postverket försöker därför, som sagdt, att blifva af med försändelserna så fort som möjligt. Ifall man skulle återgå till de primitiva anordningar, man ännu måste bibehålla på landsbygden, skulle detta alltså medföra en väsentlig höjning i kostnaderna för postverket. På alla ställen, där det råder så liffig trafik, att man måste bära ut brefven, har postverket därför funnit med sin fördel förenligt att anordna sådan brefutbärning. Detta gäller ej blott de stora städerna, utan äfven andra platser, där liffig trafik råder.

Friherre Barnekow framhöll i sitt senaste anförande, att vi borde söka underlätta det för landtbefolkningen, så att den finge brefven fortare. Såvidt jag funnit, utveckla sig förhållandena ock i den riktning, att brefutbärning sker på alla ställen, där det lönar sig att göra så.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Friherre Barnekow: Jag ber om ursäkt, att jag återigen begärt ordet, men det är verkligen tråkigt att höra, att en praktisk man som jag — ty till den kategorien räknar jag mig — skall blifva så oriktigt bedömd. Jag har aldrig någonsin satt i fråga, att stockholmarne skulle hämta sina bref på posten. Jag har föreslagit — jag upprepar det — att brefven skola hembäras till dem, bäras till deras bostad, till porten. Sedan jag sist yttrade mig, har jag talat med en person, som känner till förhållandena i Nordamerika. Han sade mig, att där är det ordnad så, att brefven bäras till adressatens port och där läggas ned i en breflåda. Det är detta jag önskar.

Vidare framhöll den senaste ärade talaren, att jag begärt, att de postala anordningarna skulle förbättras för oss på landsbygden. Så långt vågar jag dock ej sträcka mina önskingar, ehuru han säger, att det skall kunna ske en gång, när man där får så mycket bref, att det kan bära sig.

Herr von Friesen hade det yttrandet, att därför att stockholmarne betala så mycket till postverket, skola de ha så stora fördelar. Men, mina herrar, om vi skänningar finge behålla de skatter vi betala inom provinsen, då skulle vi erhålla stora fördelar. Men det är icke så, utan vi få dela med oss åt det öfriga landet. Och om posten förtjänar på stockholmarne, få stockholmarne äfven dela med sig till det öfriga landet.

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Jag vill icke yttra mig om det befogade eller icke befogade beträffande semester i allmänhet. Men då det är så, att tjänstemännen ha icke allenast möjlighet, utan äfven rättighet att få dubbelt så lång semester, som här föreslagits för postvaktbetjante, har jag ansett det vara rättvist, att dessa vaktbetjante erhålla möjlighet att få någon semester. Ty det är tyvärr icke alltid så fördeladt, att den, som har den lägsta aflöningen, också har den minsta arbetsbördan, utan det kan ofta hitta på att hända, att det är tvärtom.

Hvad beträffar herr Barnekows yttrande därom, att dessa vaktbetjante utföra för mycket arbete särskildt för de större städernas bekvämlighet och springa för många trappor, så undrar jag just hvad herr Barnekow skulle säga, om dessa betjante lämnade brefven nere i porten till en person, som bodde t. ex. fyra trappor upp. Det är väl icke dessa vaktbetjante, som ha rätt att vidtaga dessa ändringar, utan de måste finna sig i de bestämmelser, som äro gällande.

För öfrigt har här talats om konsekvenser. Ja, det är icke utan fog, som man gör det. Men, mina herrar, hvarhän skulle konsekvenserna af herr Barnekows ståndpunkt leda.

Han tyckte, att det var för bekvämt ställdt i detta afseende i storstäderna. Ja, det kan ju hända, att det är så; men om någon af dessa storstädernas fördelar tas bort, är det gifvet, att konsekvensen också fordrar, att man tar bort en hel del af de fördelar, som vi ha på landsbygden — jag tänker då närmast på landtbrefbäringen. Således är jag räddare för herr Barnekows konsekvenser än de andra.

Jag yrkar därför bifall till reservationen.

Herr von Friesen: Herr talman! Ja, det skulle vara frestande att fortfarande inlåta sig i diskussion med friherre Barnekow. Men jag ångrar, att jag någonsin gjort det, ty han har fört in frågan på ett för hela saken främmande område.

Huruvida postvaktbetjante skola få semester, är väl icke beroende på, om de lämna brefven i förstugan eller om de gå upp fyra trappor.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Här gäller frågan endast, huruvida man skall tillstyrka det större eller det mindre anslaget. Om vi bevilja det större, blir det möjligt att gifva *en-hvar* af postvaktbetjante 15 dagars semester, annars icke. Jag för min del kan icke annat än tillstyrka bifall till statsutskottets förslag i denna del. Jag vill visserligen medgifva, att postvaktbetjante i storstäderna möjligen kunna vara i behof af femton dagars semester eller ledighet. Men detta lära de väl kunna få äfven med beviljande af det anslag, utskottet tillstyrkt. Granskar man åter förhållandena i småstäderna, är jag viss på att jag icke har orätt, om jag vågar påstå, att, hvad en ordinarie postvaktbetjänt beträffar, ingen af arbetsklassen skall kunna mäta sig med honom i afseende å de förmåner, som tillkomma en postbetjänt.

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

Det fordras ju för att blifva antagen till postbetjänt icke något annat än plikttröhet och redbarhet samt att hafva erhållit vanlig folkskolebildning. Och det ha ju de allra flesta med honom jämnställda utan att dock kunna uppnå hans ställning. Om postvaktbetjante nu skulle få obligatorisk ledighet under 14 eller 15 dagar, skulle det taga sig ganska underligt ut. Antag, att de springa omkring med post i en småstad på t. ex. 12 à 13 hundra innevanare en eller två gånger om dagen, så lär väl det vara det lindrigaste arbete, man kan leta upp för en stark och frisk arbetskarl, och någon särskild hvilotid lär ej behövas härför.

Det är en viktig principfråga, det här gäller. Om Riksdagen nu beviljar det högre beloppet, så att hvarje postvaktbetjänt kommer i åtnjutande af femton dagars semester, så måste man väl utsträcka en dylik förmån till hela betjäntklassen vid statens verk. När vi emellertid komma till telegrafverkets stat, skola vi finna, att icke den ringaste semester är föreslagen för dess betjante. Och ej heller i aflöningsreglementet för telegrafverket finnes tal om någon sådan semester. Men det är klart, att betjante vid telegrafverket likasom vid de flesta centrala ämbetsverk böra hafva samma rätt i detta afseende som postvaktbetjante.

Det talas så vackert och väl om dessa postvaktbetjante. Och däremot har jag ju för min del ingenting att säga. Men herrarne i storstäderna och städerna i allmänhet tyckas glömma, att det finnes åtskilliga postfunktionärer, som visserligen icke inneha ordinarie tjänst, men som betjäna en stor allmänhet — jag tänker närmast på poststationsföreståndarne — hvilka få tjäna för ganska små aflöningar hela året om, utan ledighet, de ha nämligen ej mer än mellan 260 och 400 kronor i arfvode. Jag vågar dock säga, att största delen af våra poststationsföreståndare på landsbygden, åtminstone vid järnvägslinjerna, hafva väl så mycket att göra som postmästarne vid 3:dje, 4:de, ja, t. o. m. 2:dra klassens postkontor. De förra få, som sagdt, sköta sina befattningar för två till fyra hundra kronor om året, under det att postmästarne, som åtminstone själfva ej göra mera arbete, ha fyra, fem, sex och sju tusen kronor årligen.

Det finnes äfven en annan klass af postvaktbetjante, som ej heller äro ordinarie, men om hvilka jag vill nämna några ord. Tack vare generalpoststyrelsens tillmötesgående, ha stora fördelar i postalt hänsende beredts landsbygden i allmänhet och äfven min hemort genom den s. k. landtbrefbäringen. Därvid tillgår så, att, sedan en viss postföringslinje blifvit bestämd, anbud infordras angående kostnaden för att få brefposten befordrad efter den utstakade linjen. Jag skall taga ett exempel. Ett postbud, som bär post på landet tre gånger i veckan, erhåller därför 1 krona 40 öre för hvarje gång, det är 2 1/2, nära 3 mil fram och åter. Hela dagen går sålunda åt för honom. Hvarför klagas han då icke? Jo, han har själf ingifvit anbud att bära posten för denna låga betalning. Där se herrarne, huru det ställer sig, när det är fri konkurrens. Dessa landtbrefbärare äro icke fast aflönade, utan få endast visst arfvode för sitt åliggande.

Ser man åter till, huru det förhåller sig med en s. k. landsvägspost, så skall man finna, att karlen, som skjutsar posten med häst och kärra, för alltsammans knappast erhåller så mycket som en postvaktbetjänt, hvilken springer omkring en eller två gånger om dagen med några bref.

Så ställer sig saken, när man gör jämförelser. Jag kan icke förstå, hvarför herrarne hålla så hårdt på denna punkt. Ty sannserligen behöfvet af semester är så synnerligen stort, utom möjligen i storstäderna.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr von Friesen: Herr talman! Ja, äfven den föregående talaren inblandade, synes det mig, här en sak, som egentligen icke sammanhänger med postvaktbetjäntes semester, nämligen aföningen till poststationsföreståndare. Nu ha förbättringar vidtagits i afseende på dessa löner på senare tider. Särskildt på de sista åren ha föreståndarne för poststationerna vid järnvägarne fått betydliga förhöjningar i sina inkomster. Men om härutinnan ej tillräckligt ännu är gjordt och den saken föreläge utredd, är jag säker på att Riksdagen skulle besluta rättvist äfven i den frågan. Men detta bör icke hindra Riksdagen att besluta rättvist i den fråga, som nu föreligger till afgörande.

Nu nämnde den ärade talaren äfven att postvaktbetjante i småstäderna ha så litet att göra, att de därför icke skulle behöfva någon semester. Men äfven om de ha litet att göra, kan det i alla fall hända, att de af andra anledningar behöfva semester, såsom till följd af sjuklighet eller dylikt. För öfrigt är det högst få småstäder, där de ha så litet att göra, som han nämnde; och postvaktbetjäntes antal i småstäderna är försvinnande litet i jämförelse med hvad fallet är i de större städerna.

Härmed var öfverläggningen slutad. Under densamma hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan med den af herr Hammarskjöld under öfverläggningen föreslagna ändringen, dels ock afslag å berörda hemställan och bifall i stället till den af herrar Fränckel och von Friesen med flere vid förevarande moment afgifna reservationen. Herr talmannen, som nu till proposition upptog dessa yrkanden, fann förstnämnda yrkande vara med öfvervägande ja godkänt; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i första punkten mom. e) af utskottets förevarande utlåtande n:o 7 med den af herr Hammarskjöld under öfverläggningen föreslagna ändringen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herrar Fränckel och von Friesen med flere vid detta moment afgifna reservationen.

Voteringen utföll med 110 ja mot 87 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets i mom. e) af förevarande punkt gjorda hemställan med den af herr Hammarskjöld under överläggningen föreslagna ändringen däruti.

Punkterna 2:0)—7:0).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 8:0).

Lades till handlingarna.

Punkterna 9:0)—14:0).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15:0).

Ang. särskild
polisstyrka
på landet
m. m.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen dels i punkten 13 under sjätte hufvudtiteln att på extra stat för år 1905 ställa till Kungl. Maj:ts föfogande ett anslag af 110,000 kronor att användas till afföning och underhåll af särskild polisstyrka på landet, där sådan kunde af förhållandena påkallas, under medgifvande tillika, att reservationer å detta anslag jämväl finge användas för det i punkten 14 omförmälda ändamål, när sådant funnes behöfligt, dels ock i sistnämnda punkt att på extra stat för år 1905 ställa till Kungl. Maj:ts föfogande ett anslag af 25,000 kronor att användas till åtgärder för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspannande och gripande.

Utskottet hemställde:

att Riksdagen måtte på extra stat för år 1905 anvisa

a) ett anslag af 110,000 kronor att användas till afföning och underhåll af särskild polisstyrka på landet, där sådan kunde af förhållandena påkallas, under medgifvande tillika, att reservationer å detta anslag jämväl finge användas för det i nästföljande moment b) omförmälda ändamål, när sådant funnes behöfligt; samt

b) ett anslag af 25,000 kronor att användas till åtgärder för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspannande och gripande.

Vid denna punkt mom. a) hade fogats reservation af herrar von Friesen, Persson i Tällberg, Olsson i Fläsbro, Sjö och Nilsson i Skärhus, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa:

att Riksdagen måtte på extra stat för år 1905 anvisa

a) ett anslag af 108,000 kronor att användas till aflöning och underhåll af särskild polisstyrka på landet, där sådan kunde af förhållandena påkallas, under medgifvande tillika, att reservationer å detta anslag jämväl finge användas för det i nästföljande moment b) omförmälda ändamål, när sådant funnes behöfligt.

Ang. särskild
polisstyrka
på landet
m. m.
(Forts.)

Sedan utskottets hemställan under *mom. a)* blifvit uppläst, yttrade

Herr Olsson i Fläsbro: Herr talman, mina herrar! Den under a) i förevarande punkt 15 af utskottsutlåtandet behandlade, af Kungl. Maj:t begärda anslagsökningen är, såsom af den anförda motiveringen framgår, betingad dels af ifrågavarande anslags otillräcklighet för sitt nuvarande ändamål, dels ock af ett, enligt Kungl. Maj:ts mening, förefintligt behof af statsmedel till anställande af ridande polis på landsbygden. Det är sistnämnda behof, som vi reservanter funnit mindre nödvändigt, till följd hvaraf vi ansett, att statsmedel därtill icke böra, åtminstone för det närvarande, beviljas.

Ett i början af riksdagen utdeladt kommittébetänkande innehåller förslag till förändrade anordningar beträffande landtpolisen. Det hufvudsakliga i detta förslag, som återfinnes i 9 och 10 punkterna af detta betänkande, har nu blifvit af denna kammare bifallet. Men därutöfver hafva kommitterade föreslagit, att statsmedel måtte beredas till understöd af ridande polis på landet å sådana orter, som kunna visa sig vara i behof däraf. Kommitterade hafva nämligen tänkt sig, att sådan ridande polis skulle blifva af ganska stor nytta för ordningens upprätthållande, i synnerhet vid stora folksamlingar, såsom vid marknader, arbetsinställelser och dylikt. Kommitterade hafva vidare tänkt sig, att denna ridande polis skulle kunna anordnas på ungefär samma sätt, som nu är fallet med den ridande polisen i Skåne och Blekinge; inom Mal-möhus län finnes nämligen *en* polisstation, där 4 ryttare och 6 hästar underhållas, och i Blekinge län finnas tre liknande stationer. Dessa polismän göra dagligen regelbundna turer åt olika håll på landsbygden, och dessutom äro sådana anordningar vidtagna, att man å stationen någorlunda säkert vet, hvar dessa polismän för tillfället befinna sig, så att man i händelse af behof kan meddela sig med dem.

Nu har visserligen Kungl. Maj:t icke ansett sig böra upptaga kommitterades förslag i hela dess vidd, ty därmed borde, enligt Kungl. Maj:ts mening, anstå till ett lämpligare tillfälle framdeles. Kungl. Maj:t har därför funnit skäl att för det närvarande begära endast ett mindre anslag till ändamålet i fråga. Men likvisst bör Riksdagen redan nu med stor aktsamhet pröfva, om det begärda anslaget skall beviljas eller icke. Ty har Riksdagen väl en gång erkänt nödvändigheten af dylika anslag, så lär nog fortsättningen följa i raskt tempo.

Beträffande nu först kostnadsfrågan, är det ju omöjligt att

Ang. särskild
polisstyrka
på landet
m. m.
(Forts.)

därvid kunna komma annat än till rent approximativa resultat. Men om man utgår därifrån, att lika många ridande polismän som de, hvilka för närvarande äro stationerade inom Blekinge län, skulle komma att befinnas erforderliga för hvarje af de öfriga länen inom riket, och då man vidare vet, att årliga kostnaden för hvarje ridande polisman utgör omkring 2,500 kronor, så är det lätt uträknadt, att kostnaden för hela riket skulle komma att belöpa sig till omkring 360,000 kronor. För statsverket, som skulle bidraga med hälften, blefve kostnaden således närmare ett par hundra tusen kronor årligen. Är det då verkligen möjligt, att dessa stora kostnader kunna uppvägas af en motsvarande fördel?

Såsom jag redan framhållit, har det ansetts, att ridande polis skulle vara i främsta rummet behöflig vid större folksamlingar. Jag tror emellertid icke, att vi inom våra orter hafva något behof af en sådan polisanordning vid marknader och dylika tillfällen. De brott och våldsbragder, som pläga förekomma där uppe hos oss, begås vanligtvis icke på dagen, utan efter mörkrets inbrott och på sådana ställen, där polisen icke skulle kunna infinna sig förrän efter rekvisition och sedan det nog vore för sent. Dessutom begås de flesta våldshandlingar vid större högtider, vid supgillen inomhus här och där i bygderna, men huru ridande polis skulle kunna vara i stånd att afvärja ofog, som där bedrifves, det kan jag alldeles icke begripa.

Slutligen skall jag be att få uttala den förmodan, att anordningen med ridande polismän i vissa fall skulle kunna medföra större skada än gagn. Inom flere orter i vårt land är befolkningen ganska styfsint och i berusadt tillstånd lättretlig. En sådan där ryttare skulle verka utmanande. Och jag tror, att jag icke misstager mig, om jag påstår, att den kärlek, hvarmed dessa ridande polisman lära omfattas af befolkningen i Blekinge och Skåne, kommer att på andra orter blifva förkolnad, om den icke rent af omsättes i hat.

Jag skall därför, herr talman, på grund af hvad jag nu anfört och då de flesta länsstyrelser antingen afstyrkt förslaget eller ock uttalat, att ridande polis inom deras län icke vore behöflig, yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Härefter anförde:

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Westring: Herr talman, mina herrar! Skillnaden mellan det belopp, som reservanterna uti förevarande punkt tillstyrka, och den summa, som Kungl. Maj:t begärt och statsutskottet förordnat, är ganska ringa, endast 2,000 kronor. Det är icke så mycket af önskan att kunna utverka dessa 2,000 kronor, som jag nu begärt ordet, utan fastmer därför att den princip, som den föregående ärade talaren utvecklade och som äfven samtliga de öfriga reservanterna synas hafva omfattat, förefaller mig vara ganska betänklig. Den står ock i strid med den praxis, som hittills fått göra sig gällande i fråga om användningen af de förut beviljade medlen till ifråga-

varande ändamål. Jag ber att få fästa uppmärksamheten därpå, att dessa medel anvisats till afföning åt och underhåll af särskild polisstyrka på landet, där sådan kan af förhållandena påkallas. I fråga om anslagets användning finnes i öfrigt icke annat föreskrifvet, än hvad som återfinnes i statsverkspropositionen och i statsutskottets utlåtande rörande denna fråga; Kungl. Maj:t har förklarar, att, om det förhöjda anslaget beviljas, han vill förstärka länsstyrelserna, att anslaget skall användas endast i den mån de särskilda orterna gifva bidrag. Något förbud mot att använda medlen till anordnande af ridande polis finnes sålunda icke stadgadt, och ej heller har i tillämpningen så förfarits. Tvärtom ha sedan några år tillbaka medel utaf det nu ifrågavarande anslaget utgått såsom bidrag till anordnande af ridande polis inom tvenne län, nämligen Blekinge och Malmöhus län. I Blekinge län uppsatte man år 1896, på bekostnad af landsting, kommuner och enskilde, några ridande poliser, och sedan år 1897 har från det nu föreliggande statsanslaget bidrag utgått till afföning af dylik ridande polis, hvilkens hufvudsakligaste uppgift är att rida omkring öfver hela länet och fullgöra bevakningstjänst å vägarna. I noga öfverensstämmelse med de för anslagets användande gällande föreskrifterna har man alltid sett till, att det bidrag, som lämnats, vida understigit de medel, som af landsting, kommuner eller enskilde sammanskjutits för ändamålet i fråga.

Alldeles enahanda är förhållandet i Malmöhus län. Där beviljar landstinget till anordnande af ridande polis ett ganska stort belopp, jag vill minnas 8,000 kronor, och det statsbidrag, som gifvits, utgör endast 2,000 kronor.

Det vore nu synnerligen ledsamt, om reservanternas förslag bifölles och därmed skulle anses föreligga hinder för statsanslagets användande på förutnämnda sätt. Den föregående talaren har åberopat ett kommittébetänkande, afgifvet af kommitterade för landtpolisens ordnande. Dessa kommitterade hafva gjort ett särskildt besök i Blekinge och Skåne för att underrätta sig om denna ridande polis, och de upplysa, att anledningen till institutionens införande i Blekinge varit att söka däri, att särskildt stenhuggeriindustrien på 1890-talet samlat till Karlshamnstrakten en mängd svenska och tyska arbetare, som gjort samfärdseln å de allmänna vägarna osäker samt stört lugnet och ordningen å landsbygden.

I fråga om den erfarenhet, som vunnits rörande denna polispersonals verksamhet, förmålde kommitterade, att »efter hvad de förspört, hade verkan däraf varit omisskännelig». Ifrån det att öfvervåld, hemgång och okynne för några år sedan hörde till ordningen för dagen, hade numera trygghet och säkerhet inträdt, Såväl i Blekinge som i Malmöhus län vore den ridande polisen mycket populär bland den bofasta befolkningen. Man skulle kunna antaga, att, sedan särskildt inom Blekinge län samhällena nu återvunnit trefnad och lugn i hem samt på vägar och stigar, befolkningen skulle finnas böjd att indraga detta kostsamma polisskydd; men deras därom uttalade supposition bemöttes obetingadt med

*Ang. särskild
polisstyrka
på landet
m. m.
(Forts.)*

Ang. särskild
polisstyrka
på landet
m. m.
(Forts.)

svaret, att sådant alldeles icke komme i fråga. Saken hade väl varit på tal, men såväl bland landstingsmän som de enskilde, hvilka vidkändes utgifterna, var den meningen allmän, att någon indragning ej skulle ske. Detta bekräftades jämväl däraf, att ridande polis så sent som år 1901 uppsatts i Karlskrona utan att några egentliga oroligheter såsom i Karlshamn därtill föranledt. På grund af denna erfarenhet är det, som jag tror att det skulle vara synnerligen olämpligt, om Riksdagen nu fattade ett beslut, som omöjliggjorde förevarande anslags användning till ridande polis.

Nu fruktar den föregående ärade talaren, att denna institution med ridande polis skall utsträckas öfver hela landet och att detta skulle föranleda mycket stora kostnader. Jag vill då fästa uppmärksamheten därpå, att Kungl. Maj:t icke ansett sig böra tillmötesgå kommitterades förslag i hela dess utsträckning rörande denna sak, utan allenast hemställt, att åt de orter, där behof i detta hänseende särskildt gjorde sig gällande, medel skulle få anvisas af det ifrågavarande anslaget, och naturligtvis — i likhet med hvad som gäller om anslaget i öfrigt — endast i den mån landsting, kommuner eller enskilde bidraga till samma ändamål. Då torde förverkligandet af den framtidsbild, som talaren upprullade, icke vara att befara genom ett bifall till det nu föreliggande förslaget.

Som sagdt, främsta vikten ligger här icke på summans storlek, 108,000 eller 110,000 kronor, utan främsta vikten ligger därpå, att Riksdagen icke uttalar sig på något sådant sätt, som förbjuder användande af anslaget till bidrag för aflöning af ridande polis på landet.

Emellertid torde det vara tydligt, att det belopp af 110,000 kronor, som här begärts, icke är för mycket. Det är i allmänhet tvärtom så, att anslaget visar sig vara väl knappt; Konungens befallningshafvande kunna i regel icke få så mycket de begära, utan få vidkännas ganska väsentliga afprutningar, och det vore önskligt, att man icke behöfde göra allt för stora sådana afknappningar.

Herr vice talmannen Pehrson: Herr talman! Som kamma ren vet, har det under senare åren till aflöning och underhåll af särskild polisstyrka på landet utgått ett statsanslag af 95,000 kronor. Denna summa har emellertid visat sig vara för ändamålet otillräcklig. Och därför har Kungl. Maj:t i år begärt förhöjning af detta anslag med 15,000 kronor eller till 110,000 kronor. Kungl. Maj:t har därvid förutsatt, att bidrag af dessa statsmedel skulle, i likhet med den praxis, som gjort sig gällande under de senare åren, kunna lämnas äfven till underhåll af ridande polis på landet. Det är nu i det sistnämnda afseendet, som herrar reservanter funnit anledning yrka afslag å utskottets hemställan. Det är icke så mycket de tvåusen kronor, som skilja reservanterna och utskottet emellan, som varit anledning till reservationen — det kunde man tydligt märka vid ärendets behandling i statsutskottet —, utan reservationen har sin orsak däri, att reservanterna icke, såsom de då sade, vilja erkänna den principen, att staten skall bidraga till

något sådant som aflönande af *ridande polis* på landsbygden. Men denna omständighet, att det just är den nämnda principen, det gäller, gör det så mycket nödvändigare att taga denna fråga i närmare skärskådande.

Ang. särskild
polisstyrka
på landet
m. m.

(Forts.)

I afseende på denna fråga ställer det sig helt visst mycket olika i olika landsbygder i vårt land. Jag kan väl förstå, att den ärade reservant, som nyss yttrade sig, icke har någon kännedom om huru det ibland ställer sig t. ex. på sådana orter på landsbygden, där en större, s. k. lös arbetsstyrka är församlad. Herr statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet har nyss anfört, hurudana förhållandena tedde sig i Blekinge län. Och han har visst icke målat taflan för mörk. Den har varit betydligt mörkare under de år, som närmast föregingo anordnandet af ridande polis därstädes, och just vid den tid, då detta skedde. Befolkningen i Blekinge sökte på alla andra sätt värja sig för de oordningar och det ofog, som tillställdes af den lösa befolkning, som jag nyss syftat på, men allt var fåfängt. Man försökte t. ex. öka fjärdingsmännens antal — något hvartill kommunerna genast voro villiga —, man skärpte uppsikten från kronolänsmäns och kronofogdars sida, men ingenting hjälpte. Osäkerheten var sådan, att ortens fredliga invånare icke vågade passera de allmänna vägarna efter mörkrets inbrott, ja, mången gång icke ens på ljusa dagen. Det saknades icke exempel på att arbetarekontingenter från dessa centra för stenhuggareindustrien kunde samla sig i trupper och draga fram på vägarna under helgdagar, till och med under gudstjänst, under utöfvande af det värsta ofog, som kan tänkas, och hvarpå jag skulle kunna anföra otaliga exempel, men med hvilka jag dock icke vill upptaga kammarens tid. Alltnog, det tedde sig på sådant sätt, att ställningen blef rent af olidlig, och det blef alldeles nödvändigt att tillgripa kraftigare medel. Då tog Konungens befallningshafvande i länet initiativet till inrättande af ridande polis. Den stationerades till en början endast på en plats, nämligen i Karlshamn, för att man skulle få se hvad den hade för verkan där, innan man på andra platser vidtog samma anordning. Nå, erfarenheten af den goda verkan, som denna ridande polis förde med sig vid dess station och närmast liggande område, nämligen Karlshamn och trakten däromkring, manade till efterföljd, så att nu hafva vi i Blekinge ridande polis icke allenast i Karlshamn, utan äfven i Ronneby och Karlskrona.

Nu säger man: »Ja, det är godt och väl, att ni har ridande polis och anse er behöfva det. Men vilja ni bestå eder med sådan lyx, så få ni också själfva bekosta den». Men innebär det icke en fullkomlig obillighet och till och med en orättvisa — och detta till och med i mycket hög grad — att säga, att man vill vara med om att lämna statsbidrag till bättre polisbevakning på landet till alla de orter, som kunna hjälpa sig med vanlig polis, polisuppsyningsmän och dylikt, men de, som icke kunna hjälpa sig med detta och få en vederbörlig, god ordning upprätthållen med denna vanliga polis, utan äro nödsakade att gripa till ridande polis för att inom en ort få säkerheten på allmänna vägar och stigar till-

Ang. särskild
polisstyrka
på landet
m. m.
(Forts.)

fredsställande, de skulle icke få något bidrag af staten? Detta är ju en obillighet så stor, att jag hoppas, att kammarens ledamöter litet hvar inse omöjligheten af att kunna godkänna en sådan grundsats.

Jag skall be att få med några få, korta siffror visa, *dels* hurudant intresset varit från befolkningens sida för denna ridande polis i Blekinge och *dels* huru stora kostnaderna för underhållet af denna ridande polis varit.

Under en följd af år har genom Konungens befallningshafvandes försorg bidrag erhållits af staten till underhållet af ridande polis i Blekinge: för år 1902 med 5,800 kronor, för år 1903 med 5,800 kronor och för år 1904 med 6,800 kronor. Detta kunna herrarne nu tycka vara mycket. Men låtom oss se till hvad ortsintresset i detta fall har åstadkommit — något som bäst torde visa angelägenheten af att en sådan ridande polis finnes till på denna ort! Jo, då ställer det sig på det sättet, att landstinget under dessa tre år, 1902, 1903 och 1904, lämnat 4,000 kronor om året. Kommuner lämnade under samma år: 1902 3,500 kronor, 1903 5,750 kronor och 1904 5,850 kronor. Och enskilde hafva lämnat omkring 1,500 kronor om året; för år 1904 äro ännu icke några enskilda medel influtna, men man antager, att det icke blir mindre än förut. Det förhåller sig således på det sättet, att, under det att staten bidragit med omkring 6,000 kronor årligen, landsting, kommuner och enskilde bidrogo för år 1902 med 8,900 kronor, för 1903 med 9,800 kronor och för 1904 med 9,850 kronor. Detta torde mer än något annat vara ett bevis för behöfligheten för vissa orter att bestå sig med den lyx, som reservanterna antagligen anse ligga i underhållandet af ridande polis å landsbygden. Hvar och en af herrarne känner till, huru man blir bemött, om man inom en landskommun kommer med ett förslag, som går ut på ökade utgifter. Kommunalskatterna äro i allmänhet mycket dryga öfver hela Sveriges landsbygd och sannerligen icke minst i Blekinge. Men oaktadt detta hafva alla de landskommuner i Blekinge, som äro berörda af dessa särskilda förhållanden, hvarom nu fråga är, varit villiga att lämna det af Konungens befallningshafvande begärda bidrag till ridande polis.

Då jag, herr talman, anser, att det skulle vara mycket illa för vissa orter, om man skulle ställa så till, att statsbidrag icke skulle kunna erhållas till upprätthållande såväl af ridande polis som annan polis på landet, så vågar jag säga, att ingenting värre kunde hända i berörda afseende särskildt beträffande provinsen Blekinge, än om kammaren bifölle reservationen vid denna punkt. Jag hoppas emellertid, att kammaren i stället skall bifalla utskottets hemställan, hvartill jag på det liffigaste yrkar bifall.

I detta anförande instämde herrar *Arnoldsson* och *Lindvall*.

Herr Roos: Det har i dag på förmiddagen sagts, att förslag, som i sig själfva kunna vara ganska oskyldiga, kunna leda till vidtgående konsekvenser, och i öfverensstämmelse därmed har

herr Olsson i Fläsbro yttrat, att det nu visserligen gäller endast 2,000 kr., men att beloppet kan stiga till 360,000 kr., d. v. s. med 17,900 %. Jag tillåter mig dock påpeka, att han härvid icke räknat fullt exakt. Visserligen kan kostnaden för ridande polis i Blekinge nu i genomsnitt beräknas till 2,500 kr. och kostnaden skulle i öfverensstämmelse härmed, om i alla län skulle anställas sex ridande poliser, uppgå till 360,000 kr., men det är att märka, att i Blekinge bidraga kommuner, landsting och enskilde med i rundt tal $\frac{2}{3}$ af kostnaden. Således skulle ej under några förhållanden kostnaderna för staten kunna uppgå till högre belopp än 120,000 kr. Emellertid ha ju, såsom också af herr Olsson erinrades, åtskilliga länsstyrelser afstyrkt kommitténs förslag i förevarande hänseende, och det är således att antaga, att dessa länsstyrelser icke komma att göra framställning om åtnjutande af något anslag för ridande polis, så att äfven denna omständighet gör, att faran för anslaget otillbörliga tillväxt synes mig ganska ringa.

Herr Olsson talade vidare om denna institutions gagn eller skada och de känslor, med hvilka den är eller kommer att blifva omfattad af allmänheten. Han vitsordade, att institutionen mycket väl mottagits i Blekinge. Häri vill jag till fullo instämma och både herr statsrådet och chefen för civildepartementet och herr vice talmannen ha uttalat sig i samma riktning och vitsordat det stora gagn institutionen gjort för Blekinge. Härom behöfver jag således icke vidare yttra mig. En annan sak vill jag emellertid påpeka och det är, att antalet för gröfre brott sakfälda personer efter institutionens införande i Blekinge i högst väsentlig mån sjunkit. Af den officiella statistiken framgår, att under treårsperioden 1894—1896 utgjorde antalet af för gröfre brott sakfälda i länet i medeltal 81 om året, men under treårsperioden 1897—1899 endast 59 årligen. Under åren 1900 och 1901 har antalet visserligen stigit, men anledningen härtill kan man lätt spåra, då man ser den oerhörda ökningen i antalet mål, som handlagts vid garnisonskrigsrätten i Karlskrona.

Jag tror således, att denna institution varit till stort och märkbart gagn i Blekinge och att dess afskaffande antagligen skulle föranleda en ökning af antalet brott. För närvarande kan man besöka auktioner och uppehålla sig på platser, där större folksamlingar förekomma, utan att man behöfver blifva vittne till en mängd obehagliga uppträden och slagsmål. Antalet af dylika uppträden är nu icke öfverdrifvet stort i länet, utan tillståndet är något så när lugnt, men detta skulle helt visst förvärras, om den ridande polisen komme att indragas, hvarför jag tror, att detta skulle vara denna landsdel till stor skada; och får jag således i likhet med herr vice talmannen yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Persson i Tällberg: Det belopp, hvarom här är fråga, är ju icke afsevärdt, men jag undrar, om det finnes någon, som kan beräkna, hvar vi skola komma att stanna, om vi slå in på denna väg. Det är ju mycket sorgliga förhållanden, som vidrörts af herr vice talmannen, och äfven för mig synes det vara af behofvet påkalladt, att man får behålla den ridande polisen i Ble-

*Ang. särskild
polisstyrka
på landet
m. m.
(Forts.)*

Ang. särskild
polisstyrka
på landet
m. m.
(Forts.)

kinge. Den siste ärade talaren nämnde också, att brottens antal i Blekinge i afsevärd grad minskats efter denna institutions trädande i verksamhet. Ja, det är ju helt naturligt, att det skall vålla en del oroligheter, när en stor industri uppstår inom förut lugna jordbruksidkande samhällen. Men förhållandena kunna nog ordnas rätt mycket af sig själfva, då arbetarne mera få stadga sig och det ena med det andra får anpassa sig efter de nya förhållanden, som inträda. Man kan icke skriva allt detta goda, som där efteråt tillkommit, endast och allenast på den ridande polisens konto, utan det kan vara många andra omständigheter, som göra detta. Men, mina herrar, jag tror, att man icke vänder sig till alldeles rätt forum, då man begär, att staten skall träda emellan äfven då det är fråga om den ridande polisen. Äro dessa oroligheter och dessa olyckliga förhållanden att söka i den omständigheten, att en stor industri på en plats uppstått, så borde det väl tillkomma dessa industriidkare att i hög grad bidra till ordningens upprätthållande. Och jag menar, att om man vände sig till dessa och ålade dem att hålla sådana polisstyrkor i stället för att slå in på vägen att taga af statsmedel för den ridande polisen, hade man funnit den rätta vägen. Det skulle kunna inträffa, att till exempel municipalsamhällen och kommuner tyckte det vara gentilt att ha ridande polis. På deras föranstaltande skulle lätt kunna uppstå ett gendarmeri öfver hela landet. För min del skulle jag icke önska, att den ridande polisen komme till Dalarne. Utan då får jag verkligen säga: från den ridande polisen bevara oss etc. Nu kan man visserligen svara, att här är fråga om anslag till den ridande polisen endast på de orter, där den anses behöflig. Ja, men alltid finnes det väl någon, som tycker att det skulle vara bra att ha ridande polis och därför går till vederbörande myndigheter med begäran därom. Man vet icke hvad som kan inträffa. Det kan bli stora folkmöten och arbetsinställelser, och då kan det alltid vara bra att ha en depôt, från hvilken den kan gå ut. Men hvad skulle det kosta? Det är egentligen kostnadsfrågan och äfven något mer, som gör, att jag inte kan vara med om förslaget. Jag tror, att det är bäst att försöka att, såvidt möjligt är, sätta sig in i arbetsklassens förhållanden och söka vinna litet mera förståelse på det området än att nu tillsätta en massa ridande poliser.

Jag ber för min del att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Häruti instämde herrar *Jansson* i Edsbäcken och *Lindgren* i Islingby.

Herr vice talmannen *Pehrsson*: Den siste ärade talaren, herr *Daniel Persson*, bad Gud bevara sig från den ridande polisen och önskade att den aldrig måtte komma till hans hembygd. Men längre fram i sitt anförande sade han, att det egentligen vore kostnaderna från statens synpunkt sedt som han här droge i betänkande. Nej,

herr Daniel Persson, jag kan säga både honom och kammarens andra ledamöter, att om statsbidrag utaf Riksdagen icke kommer att beviljas under andra villkor än så, som de hittills utgått, och det är tänkt, att de i fortsättningen skola utgå, till underhåll af den ridande polisen på landsbygden, kan det aldrig komma i fråga, att andra orter på Sveriges landsbygd komma att begära bidrag af staten till underhåll af sådan polis, än de, som äro i högsta behof däraf, och detta af det enkla skälet — och jag tycker, att herr Daniel Persson borde ha hört mina siffror — att ortsbefolkningen får betala minst och i vissa fall mer än $\frac{2}{3}$ af kostnaderna. Så har det varit i Blekinge, och jag förmodar, att äfven andra orter få göra på samma sätt. Där ha herrarne det korrektiv, som gör, att det icke är någon fara för att lämna statsbidrag till underhåll äfven af den ridande polisen på landsbygden.

*Ang. särskild
polisstyrka
på landet
m. m.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner dels på bifall till utskottets i förevarande moment gjorda hemställan, dels ock på afslag å berörda hemställan och bifall i stället till den af herr von Friesen med flera vid detta moment afgifna reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i femtonde punkten mom. a) af utskottets förevarande utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr von Friesen med flere vid detta moment afgifna reservationen.

Voteringen utvisade 99 ja mot 83 nej; och hade alltså utskottets i mom. a) gjorda hemställan bifallits af kammaren.

Mom. b).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 16:o)—31:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 32:o).

Lades till handlingarna.

§ 10.

Slutligen föredrogos hvart för sig och blefvo af kammaren godkända

statsutskottets utlåtanden:

n:o 31, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra rustmästarebostället $\frac{1}{4}$ mantal Frängsbo n:o 2 i Östergötlands län hörande lägenhet;

n:o 32, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till staden Ystad af en inom dess område belägen förutvarande hospitalsjord;

n:o 33, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett till förra sergeantsbostället n:is 13, 15 och 17 Eslöf i Malmöhus län hörande område;

n:o 34, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af torp under förra kaptensbostället Helgesta n:is 1 och 2 i Södermanlands län;

n:o 35, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Södermanlands läns landsting af visst, Gripsholms slott tillhörande område;

n:o 36, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till handlanden J. Lundström af två jordområden utaf den staten tillhöriga Landskrona—Ängelholms järnväg;

n:o 37, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående jordbyte vid Gnesta järnvägsstation; och

n:o 38, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående jordsafsöndring från indragna militiebostället $\frac{1}{2}$ mantal Gillstad n:o 4 Borrgård i Skaraborgs län; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen angående förekommande af lungssotssmitta.

§ 11.

Upplästes ett till kammaren inkommet, så lydande sjukbetyg:

Att riksdagsman J. Bromée på grund af akut luftrörsinflammation (bronchitis acuta) under de närmaste dagarna är förhindrad att besöka Riksdagen, intygas härmed.

Stockholm den 24/2 1904.

Johan Almkvist,
med. doktor.

§ 12.

Anmäldes och godkändes
dels bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 11, till Konungen, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående stämpelfrihet för expeditioner i ärenden rörande utbetalning af rese- och traktamentsersättning,
dels ock statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 12, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra hufvudtiteln gjorda framställning om anslag till tvångsuppfostringsanstalten å Bona.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 1, i anledning af väckt motion om tillägg till § 3 12:o tryckfrihetsförordningen; och

n:o 2, i anledning af väckta motioner om ändringar i §§ 37, 39 och 114 regeringsformen;

bevillningsutskottets memorial och betänkande:

n:o 11, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 9 i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser angående viktsatsen för inrikes bref; och

n:o 12, i anledning af väckta motioner angående stämpelfrihet för obligationer, utfärdade af Sveriges allmänna hypoteksbank; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lagar angående ändring i vissa delar af förordningarna om kommunalstyrelse på landet och om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 samt af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862; och

n:o 16, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lagar angående ändring af § 9 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862, § 8 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863 samt §§ 13 och 21 i förordningen angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg den 5 maj 1882.

§ 15.

Afgåfvos följande motioner, nämligen af:

herr *P. A. Bengtsson* i Borås *m. fl.*, n:o 201, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad anordning af rikets

allmänna läroverk samt lönereglering för de vid dem anställda lärare;

herr *C. J. Jakobson*, n:o 202, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående handel med konstgjorda gödselmedel;

herr *K. H. Branting m. fl.*, n:o 203, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 49 och 87 regeringsformen samt §§ 10 till och med 25 äfvensom §§ 27, 28 och 38 riksdagsordningen; samt

herr *K. H. Branting m. fl.*, n:o 204, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående indelningen i valkretsar för val till Andra Kam-maren m. m.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>C. F. K. Killander</i>	under 3 dagar fr. o. m. d. 25 febr.
» <i>E. Räf</i>	» 5 » » » 26 »
» <i>C. A. Trolle</i>	» 8 » » » 27 »
» <i>A. Olsson i Tyllered</i>	» 8 » » » 25 »
» <i>R. Ekholm</i>	» 8 » » » 27 »
» <i>J. T. Larsson i Lund</i>	» 8 » » » 25 »
» <i>G. W. Roos</i>	» 2 » » » 26 »
» <i>P. P. Waldenström</i>	» 4 » » » 27 »
och » <i>J. Ericsson i Vallsta</i>	» 5 » » » 26 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4,16 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Rättelser

i Andra Kam-marens Protokoll häft. n:o 6.

Sid. 44 sista raden	står: 0,06
	läs: 0,006,
» rad. 4 nedifrån	står: 0,046, 0,098 och 0,096
	läs: 0,0046, 0,0082 och 0,0096.